

ПЛАН РАЗВОЈА ОПШТИНЕ РАЧА 2021 – 2028

РАЧА 2020. ГОДИНА

Уводна реч Председника општине Рача

У оквиру Плана развоја општине Рача, кроз адекватну анализу постојећег стања, узимајући у обзир потенцијале наше општине, желимо да, кроз утврђене приоритете допринесемо побољшању квалитета живота становништва кроз изградњу инфраструктуре, развој пољопривреде и привреде, унапређење квалитета здравствене и социјалне заштите, образовања, спорта, туризма, културе. Један од циљева руководства општине Рача јесте да, кроз припремљене адекватне услове за инвеститоре, инфраструктурно опремљене радне зоне, спремну пројектно-техничку документацију, приступ свим релевантним подацима у оквиру географско-информационог система, ефикасно и електронско пружања свих услуга, унапређен квалитет здравствене и социјалне заштите, развијено образовање, културу, спорт и туризам, постанемо атрактивно место за економски развој и улагања инвеститора.

Општина Рача је приступила изради Плана развоја из потребе да систематским приступом дефинише приоритете, циљеве и мере, који воде ка остварењу Визије општине Рача. Доношење Плана развоја, као хијерархијски најважнијег документа за развој локалне самоуправе, представља само први корак који води као остварењу Визије да Општина Рача 2028. године, постане амбијент са здравом животном средином и квалитетном инфраструктуром, погодан за инвестирање, солидарна заједница која цени знање, место запослених људи који стварају нове вредности и кроз сарадњу стварају бољу будућност за нове генерације.

План развоја представља резултат заједничког рада представника грађана, релевантних институција, привреде, невладиног сектора и локалне самоуправе. Захваљујем се свима, који су помогли у изради овог развојног документа, са уверењем да ћемо заједнички радити на остварењу постављених циљева и приоритета у оквиру Плана.

*Председник општине Рача
Ненад Савковић*

Садржај

1. Контекст и процес израде	3
1.1. Контекст.....	3
1.2. Методологија израде плана.....	4
1.3. Фазе процеса развојног планирања.....	6
2. Профил општине Рача	7
2.1. Уводни подаци.....	7
2.2. Природни ресурси.....	8
2.3. Демографија.....	10
2.4. Локална самоуправа.....	10
2.5. Економија.....	11
2.6. Пољопривреда.....	12
2.7. Инфраструктура.....	13
2.8. Омладина, спорт и рекреација.....	14
2.9. Здравствена и социјална заштита.....	14
2.10. Култура, образовање и наука.....	15
2.11. Туризам и угоститељство.....	18
3. SWOT анализа	18
4. Визија	24
5. Приоритетни циљеви развоја	24
6. Мере за достизање приоритетних циљева по развојним правцима	26
7. Оквир за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање	80
7.1. Спровођење плана развоја.....	80
7.2. Праћење спровођења плана развоја.....	81
7.3. Вредновање постигнутих учинака плана развоја.....	81
7.4. Извештавање о спровођењу и постигнутим учинцима Плана развоја.....	81
7.5. Ревизија плана развоја.....	82
8. Анекси	83
8.1. Преглед и оцена постојећег стања општине Рача.....	83

1. КОНТЕКСТ И ПРОЦЕС ИЗРАДЕ

1.1. Контекст

План развоја општине Рача за период 2021–2028. године (у даљем тексту План развоја) је дугорочни документ развојног планирања општине Рача, који даје смернице за будући одрживи развој као циљно оријентисан, дугорочан и свеобухватан процес који утиче на све аспекте живота (економски, социјални, еколошки и институционални). План развоја је оријентисан на стварање одрживог модела који унапређује квалитет живота грађана и задовољава друштвено-економске потребе заједнице, а истовремено значајно умањује штетне утицаје на животну средину и природне ресурсе.

Израда документа званично је отпочела доношењем Решења о образовању Радне групе за израду Плана развоја општине Рача, број:020-142/2019-I-01, 30.12.2019. године.

Радна група која је директно учествовала у изради Плана развоја формално је успостављена у следећем саставу:

- Драгана Антонијевић, директор Јавног предузећа за управљање и развој инфраструктурних објеката, председник радног тима,
- Слободан Павловић, помоћник председника општине, члан,
- Ивана Богдановић, шеф Одељења за изградњу, урбанизам и локални економски развој, члан,
- Анкица Станојевић, извршилац за локални економски развој, израду и праћење реализације пројеката, члан,
- Јелена Стевановић, извршилац за јавне набавке и послове саобраћаја, члан,
- Драгана Прокић, шеф Одсека за утврђивање, наплату и контролу јавних прихода, члан,
- Снежана Маџић, шеф Одељења за привреду, пољопривреде, буџет и финансије, члан,
- Тања Карић, ангажована за рад у Одељењу за привреду, пољопривреде, буџет и финансије, члан.

Основ за доношење овог Решења садржан је у закону о планском систему РС («Службени гласник РС» број 30/2018) којим су дефинисани субјекти који доносе планове развоја међу којима су и локалне самоуправе.

План развоја јединице локалне самоуправе је дугорочни документ развојног планирања који за период од најмање седам година усваја Скупштина јединице локалне самоуправе, а на предлог надлежног извршног органа јединице локалне самоуправе. План развоја, према Закону, садржи преглед и анализу постојећег стања, визију односно жељено стање, приоритетне циљеве развоја који се желе постићи, као и преглед и кратак опис одговарајућих мера, које се даље разрађују документима јавних политика и средњорочним планом јединице локалне самоуправе.

Предложене мере се детаљније разрађују средњорочним планом јединице локалне самоуправе и документима јавне политике, док је јединице локалне самоуправе обавезна да годишњи извештај о спровођењу плана развоја припрема у поступку прописаном за израду извештаја о спровођењу средњорочног плана. Истеком сваке треће календарске године од доношења, општинско веће јединице локалне самоуправе утврђује предлог

извештаја о учинцима спровођења плана развоја, који подноси на усвајање скупштини јединице локалне самоуправе, најкасније у року од шест месеци од истека тог рока.

Приликом израде Плана јединица локалне самоуправе је дужна да води рачуна о његовој усклађености и са планским документима донетим на републичком нивоу, водећи рачуна о изворним надлежностима јединица локалне самоуправе у домену планирања, прописаних Уставом и законом. Урбани развој директно је повезан са одрживим економским растом и развојем, рационалним коришћењем земљишта, демографским променама и становањем, саобраћајем и техничком инфраструктуром, животном средином, културним наслеђем и свим осталим областима које су у надлежности јединице локалне самоуправе. Стога је посебно важна усклађеност развојног плана са Просторним планом јединице локалне самоуправе. План развоја представља крвни документ за све остале стратегије и програме.

Обзиром да Стратегија одрживог развоја општине Рача 2015-2020 која представља развојни плански документ, истиче 2020. године, обавеза општине Рача је да, у циљу стварања услова за даљи развој заједнице, донесе плански акт којим ће се дефинисати правци развоја и приоритети у наредном планском периоду.

За методологију израде нацрта Плана развоја општине Рача 2021.-2028. изабрана је Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља.

1.2. Методологија израде плана

Документ је израђен у складу са смерницама датим у Закону о планском систему, члан 9, и у складу са прописом Владе којим се утврђују обавезни елементи плана развоја јединица локалне самоуправе. Процес је започет ажурирањем података Социо економске анализе која је урађена за претходни стратешки период, тј. израдом Прегледа и оцене постојећег стања. Ажурирањем истих категорија података по областима стиче се увид у трендове и индикаторе у кључним областима социо-економске реалности града. Модули Прегледа и оцене постојећег стања су:

- Основни географски и историјски подаци
- Становништво
- Локална самоуправа
- Људски ресурси и тржиште рада
- Економија
- Пољопривреда
- Инфраструктура
- Туризам
- Здравствена и социјална заштита
- Образовање
- Култура и спорт
- Информисање.

Комплетан документ Преглед и оцене постојећег стања је дат као Анекс Плана развоја.

Преглед и анализа постојећег стања представља „личну карту” општине, односно профил локалне заједнице. Преглед и оцена постојећег стања је први практичан корак у процесу и подразумевао је прикупљање и обраду података из примарних и секундарних извора. У оквиру овог корака, комбинацијом примарног (коришћењем упитника) и секундарног (прикупљањем података из званичне статистике) прикупљања података, за општину Рача, урађене су следеће анализе: 1) Анализа економског развоја; 2) Анализа људских

ресурса и тржишта рада; 3) Анализа сектора животне средине (стање ваздуха, воде, управљање отпадом, стање земљишта, комунална зоохигијена, енергетска ефикасност); 4) Анализа инфраструктуре (путна мрежа, водопривреда, отпадне воде, одржавање чистоће, енергетика, ПТТ саобраћај, просторно планирање); 5) Анализа области друштвеног развоја (образовање, култура, спорт, информисање, здравствена и социјална заштита); 6) Анализа сектора пољопривреде; 7) Анализа показатеља туризма.

Улазни подаци су прикупљени током 2019. и 2020. године кроз рад фокус група у оквиру којих су укључени становници и доносиоци одлука, али и кроз директно прикупљање података од становника свих 16 месних заједница општине Рача. Овако прикупљени подаци дали су смернице за израду приоритета, приоритетних циљева и мера. Анализа постојећег стања завршена је током 2020. године израдом тзв. SWOT анализе за сваку област, вршено је њихово бодовање како би се издвојиле најкритичније слабости, а ради дефинисања мера у следећим фазама планирања, која је развијена на радионици на којој су учествовали чланови Општинског тима за израду Плана развоја.

Након завршетка овог процеса кренуло се у следеће кораке, као што је дефинисање визије, приоритетних циљева и мера и то како кроз радионице, теренске посете, тако и кроз консултације са тематским групама.

Визија општине Рача има за задатак да представи ставове целокупне заједнице о томе где себе види у наредних петнаест до двадесет година. Како је визија општине Рача дефинисана приликом израде преходног стратешко планског документа, приликом израде овог Плана развоја је обављено ажурирање претходне визије.

Када је дефинисана Визија општине, створена је подлога за идентификацију кључних развојних приоритета општине. Приоритети су декомпоновани на основне сегменте у форми општих циљева, који касније омогућавају прецизно утврђивање програма.

Приоритетни циљеви су пројекције жељеног стања које доприносе остварењу визије, а постижу се спровођењем мера, односно групе мера, при чему се свака мера, односно група мера обавезно везује за конкретан посебан циљ. Приоритетни циљеви се утврђени тако да буду специфични, мерљиви, достижни, реални и временски одређени а на нивоу сваког циља дефинисани су показатељи исхода.

Такође, направљена је веза са Циљевима одрживог развоја (Агенда 2030), односно је урађена локализација циљева и индикатора циљева одрживог развоја.

Мере представљају активности чије се предузимање планира ради остварења приоритетних циљева, односно достизања постављене визије. Оне могу бити различите по својој врсти и начину деловања, а за остварење постављеног циља потребна је реализација једне или више мера, које могу бити међусобно условљена. У кратком опису мера одређен је очекивани временски рок за остваривање мера (кратки – у прве две године спровођења плана, средњи – од треће до пете године, и дуги – од шесте до осме године спровођења) као и одговорна страна за спровођење мера. Такође, утврђени су и очекивани извори за финансирање мера, а где је то било могуће и смислено дата је процена трошкова сваке од мера.

Дефинисање оквира за праћење, евалуацију и извештавање са структуром одговорности је био завршни корак у изради документа и састоји су дефинисању активности и одређивање одговорности за спровођење Плана развоја. Оно укључује процесе праћења спровођења, извештавање о процесу спровођења и оцену спровођења Плана развоја.

На крају, последњу фазу представља фаза усвајања Плана где тако дефинисан План развоја након завршних консултација усваја Веће јединице локалне самоуправе које га подноси на јавну расправу након чијег сповођења тај предлог се подноси на усвајање Скупштини општине.

У истој фази су дефинисане одговарајуће мере за остварење приоритетних циљева, а које ће даље бити разрађене средњорочним планом. Мере представљају основ за израду других докумената јавних политика и служе за идентификацију и развој пројеката.

1.3. Фазе процеса развојног планирања

Израда Плана развоја општине Рача био је континуиран процес састављен из више сукцесивних фаза од којих је свака проистицала из претходне. Пролазећи поступно кроз сваку, дошло се до крајњег циља - финалног кровног документа.

Процес развојног планирања је сачињен од следећих фаза:

- Преглед и оцена постојећег стања
- Секторске SWOT анализе
- Приоритетне слабости и снаге
- Визија општине Рача
- Развојни приоритети
- Општи циљеви и мере
- Препоруке за реализацију Плана развоја општине Рача.

2. ПРОФИЛ ОПШТИНЕ РАЧА

2.1. Уводни подаци

Општина Рача је општина која се налази у Шумадијском округу, у централном делу Републике Србије, а позната је и као Рача Крагујевачка. Општина Рача на површини од 216 км², са својом површином од 216 км² чини 9,04% укупне површине Шумадијског округа (2.386,71 км²) и тако заузима пето место у округу, испред општина Баточина и Лапово.¹

Рача је значајна општина у Србији, са становишта културног и историјског наслеђа, пољопривредне производње, али и туристичког потенцијала. Општина Рача је добила име по истоименој реци, будући да се насеље развило на ивици долине реке Раче.

Историјат организованог људског живљења на територији која припада општини Рача се примећује и пре нове ере. Наиме, на територији општине Рача откривени су бројни локалитети из бронзаног доба, али још нису у потпуности испитани. На основу остатака материјалне културе ове епохе до сада су откривена 3 насеља градског типа, 6 насеља сеоског типа, 6 некропола, 6 локалитета на којима је случајно нађено неколико предмета.

Са друге стране, историјат општине Рача у пуном обиму почиње првим помињањем као посебне административне области-нахије у другом турском попису из 1489-1491. године под називом Радца. После Свиштовског мира 1791. године и у доба Првог и Другог српског устанка, рачанско подручје улази у оквир ослобођене српске земље, која је због личне слободе, повољних природних услова и релативно слабе насељености постала веома привлачна за становнике неослобођених српских крајева па и околних збежишта. Насељавање се вршило слободним заузимањем земље и у том периоду су формирана сва насеља на данашњим локацијама.²

Захваљујући повољном економско-географском и саобраћајном положају, Рача се по ослобађању од Турака у XIX веку развила у административно-управно, економско, културно-просветно и здравствено средиште. Године 1818. формирана је лепеничка кнежина са седиштем у Рачи, а новом административном поделом на округе, срезове и општине 1835. године Рача постаје седиште лепеничког среза крагујевачког округа.

Крајем претпрошлог века у Рачи се зидају нове јавне зграде и лепе породичне куће са дућанима у необароконом стилу, а одећа и живот становништва су прави варошки што Рачи даје изглед модерне варошице тога доба.³ Модерним обрисима Раче погодују и вишеструки процеси и догађаји који се дешавају у XIX и првој половини XX века.

Период након Другог светског рата доноси Рачи изградњу Дома културе, обнову основне и средње школе, оснивање пољопривредне школе, а од 1949. године Рача постаје седиште Лепеничког среза, а 1955. године добија статус општине.⁴ У овом периоду се

¹ "Opšte i demografske karakteristike opštine Rača", Turistička organizacija opštine Rača, dostupno na: <http://tor.rs/sr/opste-i-demografske-karakteristike-opstine-raca/>, pristupljeno 15.06.2019.

² "Istorija", Zvanični sajt opštine Rača, dostupno na: www.raca.rs/istorija, pristupljeno 16.06.2019.

³ *Šumadija – Teritorija i istorija*, Projekat "Podsticanje ruralnog turizma za održivi ekonomski razvoj", dostupno na: <http://www.ruralniturizam.gtokg.org.rs/index.php>, pristupljeno 16.06.2019, str. 3.

⁴ "Istorija", Zvanični sajt opštine Rača, dostupno na: www.raca.rs/istorija, pristupljeno 16.06.2019.

мења структура привреде, и поред занатско-услужних и угоститељских предузећа стварају се услови за развој индустрије.

2.2. Природни ресурси

Географске карактеристике

Општина Рача се налази у источном делу Шумадије и захвата сливно подручје средњег и једног дела горњег тока Раче. Северозападним делом своје територије залази у долину тока реке Јасенице.

Дужина рачанске границе износи око 80 км, при чему је најдужа граница према граду, а најкраћа према општини Лапово и износи око 8 км. Општина Рача се граничи на северу са општином Смедеревска Паланка, на североистоку са општином Велика Плана, на истоку са општином Лапово, на југоистоку са општином Баточина, на југу са градом Крагујевцем и на западу са општином Топола.

Шуме

Шуме су у општини Рача крчене где год је земљиште могло да се користи за обраду. Подручје под шумом, данас, чини мешовита шумска вегетација: храст, буква, липа, цер, јела, граб. Лишћари су претежно заступљени багремом, а од четинара најчешћи су црни и бели бор, смрча, јела, ариш.

Земљиште

Гајњача је секундарни тип земљишта, настала од смонице уништавањем шума. Захвата највећи део општине Рача (око 18.012 ха или 83,4% територије). Смоница је заступљена на нижим теренима рачанске општине и заузима малу површину општине. Алувијална земљишта распрострањена су на долинским равнима река Јасенице и Раче и њених притока. Јако кисела земљишта су заступљена са 450 ха на територији општине, а на готово 4.500 ха општине Рача су кисела земљишта.⁵

Планине

Главне црте морфолошке структуре рељефа општине Рача чини саставни део рељефа ниске Шумадије представљен типичним шумадијским валовито брежуљкастим тереном. У средишњем делу територије општине уздиже се брдо Голубица са врхом Висак, састављено од кристалних шкриљаца, висине 396 м. То је уједно и највиша тачка на територији општине Рача. Најнижа тачка се налази на у североисточном граничном делу општине, у алувијалној равни реке Раче, на апсолутној надморској висини од 112 м.⁶

Тектонски склоп и геоморфолошке карактеристике

На територији општине Рача апсолутно доминира радијална тектоника. За њену морфоструктуру од значаја су бројни раседи на релативно малом простору који су битно утицали на морфолошку структуру рељефа општине Рача. Овај у основи тектонски рељеф, дејством спољашњих сила у каснијем периоду је измењен и створени су млађи

⁵ "Земљиште", Turistička organizacija opštine Rača, dostupno na: <http://tor.rs/sr/zemljiste/>, pristupljeno 16.06.2019.

⁶ "Planine", Turistička organizacija opštine Rača, dostupno na: <http://tor.rs/sr/planine/>, pristupljeno 16.06.2019.

облици рељефа. У целини заступљен је рељеф живе пластике, изграђен тектонским и флувијално-денудационим процесима. Оваква конфигурација терена, уз присуство осталих фактора, омогућава гајење разноврсних пољопривредних биљних култура.⁷

Хидрографија

На подручју општине Рача протичу две реке: Рача и Јасеница. Рача је главни водоток области и њен средишњи и део горњег тока припада овој општини. Јасеница протиче кроз крајњи сверозападни део територије општине. Код уласка на рачанску територију у насељу Доње Јарушице ток Раче је на око 200 м надморске висине, а код Доње Раче при изласку, речно корито је на око 112 м надморске висине. Од варошице Рача она има карактер праве равничарске реке, са изразито вијугавим током, плитким коритом и много растиња. Река Рача спада у ред дужих река у Шумадији. За Рачу се може рећи да је река са екстремним режимом (неуравнотеженим водостајем). Припада повременим водотоцима зато што за време сушних година пресушује у току лета због недовољних падавина, повећаног испаравања и слабе издашности извора, а повремено због обилних падавина, углавном с јесени и пролећа, нагло набуја и плави алувијалну раван, углавном низводно од варошице Раче. На територији општине Рача, у атару села Трска, налази се вештачки исушено урвинско језеро тзв. Бара. У општини Рача јављају се минерални извори, који припадају лепеничкој термалној зони Шумадијске балнеотермалне регије. По количини сувог остатка ова вода се сматра најјачом од свих српских минералних вода анализираних у другој половини XIX века.⁸

Клима

Подручје општине Рача карактерише умерено континентална клима са изражена четири годишња доба. Зиме су релативно хладне, јесени су незнатно топлије од пролећа и умерено топла лета. Овакве температурне прилике су посебна одлика регионалног низијског климата који омогућава гајење свих важнијих ратарских и повртарских култура, као и великог броја воћарских култура. Највеће вредности релативне влажности ваздуха су у зимском периоду (децембар – јануар), а најмање у току лета (јул – август).⁹

Животна средина

Озбиљни фактор притиска на животну средину у општини Рача је магистрални пут (М4: Марковац-Рача-Топола-Аранђеловац-Лазаревац), који пролази кроз центар насеља и изазива одређено загађење ваздуха и повећање буке. Са аспекта угрожености животне средине, највећи проблем градског насеља Рача односи се на одвођење и пречишћавање комуналних отпадних вода (тренутно се отпадне воде уливају директно у реку Рачу).

У руралном делу општине Рача стање животне средине је другачије него у самом централном језгру. Основни проблеми везани за животну средину су: нерешено питање водоснабдевања, нерешено питање одвођења отпадних вода из сеоских насеља, нередовна контрола квалитета воде за пиће из приватних сеоских бунара, проблем дивљих депонија отпада, уношење материја загађивача у водотокове.

⁷ “Тектонски склоп и геоморфолошке карактеристике”, Туристичка организација општине Рача, доступно на: <http://tor.rs/sr/tektonski-sklop-i-geomorfoloske-karakteristike/>, приступљено 16.06.2019.

⁸ “Хидрографија”, Туристичка организација општине Рача, доступно на: <http://tor.rs/sr/hidrografija/>, приступљено 16.06.2019.

⁹ “Клима”, Туристичка организација општине Рача, доступно на: <http://tor.rs/sr/klima/>, приступљено 16.06.2019.

Проблем дивљих депонија присутан у свим руралним подручјима Србије, изражен је и на подручију општине Рача.¹⁰

2.3. Демографија

Према попису из 2011. године у општини Рача укупно живи 11503 становника – 2603 становника у градском делу и 8900 у ванградском који живе у 3593 домаћинства. У претходних 30 година, број становника општине Рача је пао са 15216 из 1991. године на 12959 становника 2002. године.¹¹

Пунолетних грађана у Рачи је 9658. Полна структура говори да има укупно 5749 мушкараца и 5754 жена. Просечна старост становника у Рачи износи 44,8 година.

Године	Процент становништва (%)	Број становника
0 – 14	12,6	1 450
15 – 34	23,08	2 655
35 – 54	25,65	2 951
55 – 84	36,69	4 221
85 и више	1,96	226

Извор података - "Књига 2 – Старост и пол" - попис 2011. - Републички завод за статистику

Када се ради о старосној структури 23% од укупног становништва је становништво до 34 година, 26% становништва припада старосној групи до 54 године и 36,7% од укупног становништва је старије од 55 година. Становништво старије од 85 година заступљено је у укупној популацији близу 2%.

Према националној припадности у Рачи живи 11 329 Срба, док су након тога најбројнији Роми - 16. Према вероисповести у Рачи је 11 263 православаца и 16 католика¹².

2.4. Локална самоуправа

Администрација представља веома важан сегмент у развоју једне локалне самоуправе. Општина Рача, у складу са оријентацијом и настојањима Владе Републике Србије и Министарства државне управе, које има намеру да управу учини модерним сервисом за грађане и привреду, препознајући да је добро управљање предуслов за развој локалне заједнице. Рача је општина, односно јединица локалне самоуправе у оквиру система локалне самоуправе у Републици Србији. Права и обавезе, као и надлежности општине Рача дефинисане су Законом о локалној самоуправи¹³ и Статутом општине Рача¹⁴.

Организациона структура општине Рача:

Органи општине су¹⁵:

- Скупштина општине Рача,

¹⁰ Strategija upravljanja otpadom opštine Rača za period 2012. - 2020., Službeni glasnik opštine Rača, 17.12.2012. godine – broj 16

¹¹ Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u Republici Srbiji: Prvi rezultati 2011, Republički zavod za statistiku

¹² *Ibid.*

¹³ Zakon o lokalnoj samoupravi, čl. 20

¹⁴ Statut opštine Rača, čl. 15

- Председник општине Рача,
- Општинско веће општине Рача,
- Општинска управа општине Рача
- У складу са законом којим се уређује правобранилиштво, орган општине је и Општинско правобранилаштво.

Скупштина општине је највиши орган општине који врши основне функције локалне власти, утврђене Уставом, законом и статутом. Организација и рад Скупштине општине Рача уређени су Пословником о раду Скупштине општине Рача. Скупштина општине Рача има 31 одборника (новим статутом из 2019. године је број одборник је смањен на 27)¹⁵.

Председник општине је извршни орган општине. Председника општине бира Скупштина општине, из реда одборника, на време од четири године, тајним гласањем, већином гласова од укупног броја одборника Скупштине општине.¹⁶

Општинско веће чини председник општине, заменик председника општине и девет (према новом Статуту веће ће имати укупно 7 чланова). Општинско веће предлаже Статут, буџет и друге одлуке и акта које доноси Скупштина општине.¹⁷

Управне послове у оквиру права и дужности општине и одређене стручне и административно-техничке послова за потребе Скупштине општине, председника општине и општинског већа, врши **општинска управа**.¹⁸

Основне организационе јединице¹⁹ које врше послове управе општине су:

1. Одељење за општу управу, друштвене делатности, заједничке и инспекцијске послове
2. Одељење за изградњу, урбанизам и локални економски развој
3. Одељење за привреду, пољопривреду, буџет и финансије
4. Кабинет председника општине.

Управа општине Рача има 39 систематизованих радних места, а број попуњених места је 38.²⁰ У општини Рача постоји 16 месних заједница²¹:

Општина поседује своју интернет презентацију на адреси www.raca.rs

2.5. Економија

Укупан број запослених на територији општине Рача, према подацима Републичког завода за статистику у 2019. години је 2981, што је за 25 запослених мање у односу на 2018. годину. Од укупног броја запослених 1514 лице (50,79 %) је запослено у прерађивачкој индустрији, док је 169 лица (5,67%) запослено у образовању, 96 лица (3,22%) у здравственој и социјалној заштити, и 120 лица (4,03%) у државној управи и обавезном социјалном осигурању. Посматрајући податке из 2018. и 2019. године, приметан је пораст запослених у прерађивачкој индустрији, образовању, саобраћају и

¹⁵ Statut opštine Rača, čl. 33

¹⁶ Statut opštine Rača, čl. 67

¹⁷ Statut opštine Rača, čl. 71

¹⁸ Statut opštine Rača, čl. 83

¹⁹ Informator o radu opštine Rača (april 2019.)

²⁰ Informator o radu opštine Rača (april 2019.)

²¹ Odluka o mesnim zajednicama, čl. 2

грађевинарству. С тога општина Рача има намеру да подржи пораст запошљавања у наведеним гранама привреде, као и да смањи незапосленост лица из других привредних грана. Од укупног броја незапослених лица од 843 (податак из децембра 2019. године), 467 лице на евиденцији тржишта рада чине жене, или 55,4%. Највише их има са првим степеном (192) и четвртим степеном стручне спреме (148). Према годинама старости на евиденцији тржишта рада највише има жена старосне доби од 50-54 година укупно 82, старосне доби од 55-59 година укупно 71 и доби од 60-64 година, укупно 33, што значи да је висок проценат жена у категорији теже запошљивих лица.

Рача спада у другу групу степена развијености у Републици Србији (80 -100% републичког просека). Просечна нето зарада у Рачи за 2019. годину је била 44522РСД а бруто 61031РСД.²²

У погледу броја привредних друштава, по подацима из 2018. године број активних је 73²³, док је број активних предузетника 317²⁴.

2.6. Пољопривреда

У Рачи постоји 2608 пољопривредна газдинства са 16580 ха земљишта, а користи се 13032 хектара пољопривредног земљишта.

Структура газдинстава према величини коришћеног пољопривредног земљишта²⁵:

Величина земљишта	Број газдинстава	Број хектара (ха)
Без земљишта	10	
Мање од 1 хектара	377	249
Од 1 до 2 хектара	402	581
Од 2 до 5 хектара	901	3 063
Од 5 до 10 хектара	671	4 614
Од 10 до 20 хектара	194	2 561
Од 20 до 30 хектара	28	661
Од 30 до 50 хектара	14	544
Од 50 до 100 хектара	11	760
Преко 100 хектара	0	0
Просек		5,00
Укупно	2608	13032

У Рачи тек 31 пољопривредно газдинство наводњава земљиште, а укупна површина земљишта која се наводњава је 32 хектара. Доминантни начин наводњавања је површински са 46,3% и систем „кап по кап“ са уделом од 45,3%.

Општина Рача располаже са следећим бројем објеката за смештај и капацитетима:

- Говеда: укупно 1723 објеката са капацитетом од 12521 говеда.
- Свиње: укупно 1720 објеката са капацитетом од 35252 свиња.
- Кокошке: укупно 1754 објекта са капацитетом од 104249 кокоши.

²² Baza podataka: Republički zavod za statistiku

²³ Baza Agencije za privredne registre

²⁴ Baza Agencije za privredne registre

²⁵ Popis poljoprivrede 2012. Poljoprivreda u Republici Srbiji. Republički zavod za statistiku.

- Остала стока: укупно 1186 објеката са капацитетом од 28327 м²²⁶.

У општини Рача укупно имају 3 стакленика са 3050 м² капацитета и 349 пластеника са 76 722 м² капацитета.²⁷

Број чланова газдинства и стално запослених на газдинству у општини Рача је 5851, од тога су 2536 жене, а 3315 мушкарци. На породичном газдинству је ангажовано укупно 5818 становника, а на газдинству правног лица/предузетника укупно 33 становника општине Рача.²⁸

2.7. Инфраструктура

Под инфраструктуром се подразумевају сва изграђена јавна добра и успостављене институције на локалном нивоу, чијим функционисањем се обезбеђује пружање услуга грађанима у области комуналних делатности.

Саобраћајна инфраструктура

У складу са Уредбом о категоризацији државних путева²⁹ кроз градско насеље Рача, пролазе следеће деонице државних путева:

- државни пут I Б реда број 27. државна граница са Босном и Херцеговином (гранични прелаз Трбушница) – Лозница – Осечина – Ваљево – Лајковац - Ћелије - Лазаревац – Аранђеловац – Крћевац – Топола – Рача – Свилајнац (М4);
- државни пут II А број 157. Рача – Цероваци (Р-109);
- државни пут II Б број 370. веза са државним путем 147. - Бошњане – Адровац (Р - 109);
- државни пут II Б број 369. веза са државним путем 25-Борци-Рача (Р – 215).

Категоризација уличне мреже је извршена функционално, при чему је за сваки ранг предвиђен одговарајући техничко-експлоатациони стандард. Категорију градских саобраћајница I реда чине, углавном, путни правци-коридори државних путева II реда. Категорију градских саобраћајница II реда чине, углавном, путни правци-коридори општинских путева и путева који су прекатегорисани у државне путеве, након доношења. Категорију градских саобраћајница III реда чине мање сабирнице, стамбене и приступне улице. Мрежа ових саобраћајница је формирана, углавном, надоградњом постојеће мреже, за потребе стамбених зона.

Просторно и урбанистичко планирање

За територију општине Рача, у смислу просторно-урбанистичког уређења, израђени су следећи планови:

- Просторни план општине Рача,
- План генералне регулације градског насеља Рача,
- План детаљне регулације комерцијалне зоне “Рача поље”.

²⁶ *Ibid.*

²⁷ *Ibid.*

²⁸ *Ibid.*

²⁹ Уредба о категоризацији државних путева, “Службени гласник РС”, број 105/2013 и 119/2013

2.8. Омладина, спорт и рекреација

У складу са надлежностима јединице локалне самоуправе се старају о развоју омладинске политике на својој територији. Општина Рача има формиран Савет за младе и Канцеларију за младе, а има усвојен локални акциони план за младе од 2016. до 2020. године³⁰. Број младих који живе у Рачи је 1973, од тога 652 оних од 15 до 19 година, 686 младих од 20 до 24 године и 635 младих од 25 до 29 година.

Активности спортских радника на територији града се обављају у оквиру Спортског савеза. Спортски савез општине Рача је територијални спортски савез на територији општине Рача регистрован за грану Олимпијски спортови. Спортски савез општине Рача је део Спортског савеза Србије.

2.9. Здравствена и социјална заштита

У општини Рача здравствена заштита се пружа у оквиру Дома здравља, “Милоје Хаџић – Шула” који је основан 1959. године и пружа примарну заштиту становништва на територији 15+1 месних заједница. Постоје и две издвојене амбуланте на територији месних заједница Ђурђево и Мало Крчмаре.

На територији Општине Рача, пружање социјалне заштите врши се преко Одељења Центра за социјални рад који је у склопу Међуопштинског Центра за социјални рад „Шумадија” у Баточини, који покрива општину Баточину, Рачу и Лапово. Центар за социјални рад у Баточини основан је 1986. године, укупан број запослених је 14, а Одељење у Рачи, које се налази у згради Дома културе, „Радоје Домановић” упошљава четири радника: два социјална радника, дипломираног правника и једног административног радника. Кроз рад Службе за социјалну и породично – правну заштиту и Административно-финансијске службе организован је и рад Центра за социјални рад „Шумадија” Баточина – Одељење у Рачи.

Кроз рад Центра грађанима је омогућено остваривање појединих права грађана у области социјалне заштите предвиђених републичким прописима, а то су:

- материјално обезбеђење,
- право на додатак за помоћ и негу другог лица, увећани додаток за туђу негу и помоћ,
- смештај корисника у установу социјалне заштите,
- смештај у другу породицу,
- парво на помоћ за оспособљавање за рад,
- услуге социјалног рада,
- аналитички рад и праћење појава у локалној заједници од значаја за реализацију програма социјалне заштите,
- организовање превентивних акција и сарадња са другим чиниоцима локалне заједнице у решавању проблема и заштити корисника.

У Општини Рача постоји и Црвени крст, који је основан 1878. године, бави се социо-хуманитарним радом, здравствено-превентивним радом, добровољним давањем крви и различите акције омладинског едуковања.

³⁰ „Službeni Glasnik opštine Rača“ broj 4/16, <http://www.raca.rs/wp-content/uploads/2015/09/LAP-za-mlade-2016-2020-final-version.pdf>

2.10. Култура, образовање и наука

Култура

На територији Општине Рача најзначајнија установа културе јесте Културни центар „Радоје Домановић“ који је спајањем Радничког универзитета и Народне библиотеке основан 1974. године. Основна делатност Културног центра јесте образовање ван система школства. Прво читалиште у Рачи основао је Ђура Јакшић 1868. године, које је радило до 1881. године. Затим се оснивањем Народног универзитета 1963. оснива и библиотека у склопу самог Универзитета. Библиотека располаже фондом од 40.569 књига, од чега 198 књига припадају завичајној збирци.³¹

На територији Општине Рача налази се и велики број културних добара³², најзначајнија су:

- Црква брвнара у Рачи изграђена између 1826. и 1827. године. Црква је посвећена Архангелу Михаилу, а по предању ова црква је место Карађорђевог крштења. Проглашена је спомеником културе од великог значаја.
- Капела брвнара у Сепцима посвећена Светој преподобномученици Параскеви, претпоставља се да је саграђен око 1830. године.
- Зграда звана „Турски конак“ у Рачи, споменик културе од значаја
- Кућа Павла Цукића у Великом Крчмару, споменик културе
- Објекат „Карађорђевог дома“ у Рачи, задужбина краљице Марије, саграђена 1932. године. Архитектонски јединствен, проглашен је спомеником културе од значаја.
- Многи археолошки локалитети широм територије Општине Рача
- Петрови двори и споменик Карађорђу у Вишевцу који представљају комплекс окућнице Карађорђевог оца Петра.
- Спомен плоча у селу Вишевцу – место рођења Војводе Карађорђа,
- Црква у доњим Јарушицима, посвећена Светом Архангелу. Из периода владавине Немањина, обновљена 1824. године од стране кнеза Милоша Обреновића
- Музеј задругарства и етнографије у Сипићу, отворен 1995. године.

Образовање

Предшколско образовање

На територији Општине Рача функционише једна установа предшколског образовања, „Наша Радост“, која је са радом почела 1977. године када је изграђен истоимени објекат намењен деци јасленог узраста од 1-3 године, а касније 1989. изграђен је и вртићи део ове установе намењен деци узраста од треће године до поласка у школу. Предшколско образовање на територији Раче датира још од 1921. године, када је први пут забележен упис три предшколаца, међу којима је био и књижевник, академик Антоније Исаковић. Дечији вртић „Наша Радост“ налази се у вароши Рача, а остали објекти ове установе налазе се при сеоским школама, у местима: Борци, Вучић, Велико Крчмаре, Доња Рача, Ђурђево, Мирошевац, Мало Крчмаре, Сипић, Сараново, Сепци и

³¹ „O nama“, Kulturni centar „Radoje Domanović“, Rača, dostupno na: <http://www.kc-raca.rs/index.php/o-nama>, pristupljeno: 16.06.2019.

³² „Strategija razvoja turizma u opštini Rača, Kulturna dobra – pregled, Turistička organizacije opštine Rača, dostupno na: <http://tor.rs/sr/strategija-razvoja-turizma-opstine-raca/>, pristupljeno: 16.06.2019.

Трска. На територији Рача сва деца предшколског узраста обухваћена су програмом предшколског образовања.³³

Основно образовање

Основно образовање на територији Општине Рача стиче се у основној школи “Карађорђе” која се налази у самој Рачи, као и у издвојеним одељењима у местима: Мало Крчмаре, Сараново, Ђурђево, Мирашевац, Вучић, Трска, Вишевац, Доња Рача, Сипић, Велико Крчмаре, Сепци Поље, Сепци Брдо и Борци.

Средњошколско образовање

Прва средња школа на територији Општине Рача основана је 1920. године, као нижа четворогодишња средња школа. Затим су основана три различита типа школе: нижа мешовита гимназија, занатска трговачка школа и радничка школа.³⁴ Годинама се програм школовања мењао да би данас ученици у Средњој школи “Ђура Јакшић” могли да похађају један од три профила;

- општа гимназија (4. степен),
- електротехничар информacionих технологија (4. степен)
- оператер у прехранбеној индустрији (3. степен),

Име које школа и данас користи: Средња школа “Ђура Јакшић” добила је 1. септембра школске 2008/2009. године, уз сагласност Министарства просвете Републике Србије.³⁵ Средња школана располаже са: 4 класичне учионице, по једну лабораторију за физику и хемију, кабинет за физику, мултимедијалну учионицу за језике и књижевност, 2 учионице за стране језике, 3 рачунарска кабинета, медијатеку, фискултурну салу и две радионице електро и машинску. Школа укупно располаже простором до 2,136м². Данас ову школу похађа око 300 ученика.³⁶

Наука

У Општини Рача 1996. године, основан је Центар за митолошке студије Србије, основан од стране историчара уметности Живојина Андрејића и великог броја српских научника. Центар је основан са циљем изучавања митологије, историје и културе Срба и народа Балкана.³⁷ До сада је организовано 35 научних скупова у оквиру Центра за митолошке студије Србије, из чега су произашла исто толико бројева часописа “Митолошки зборник”. Први број “Митолошког зборника изашао је 1998. године, да би 2012. године уз испуњење свих захтева Министарства образовања и науке Републике Србије постао референтан Зборник и нашао се на националној листи часописа. Ангажовањем нових чланова редакције Митолошки зборник добија међународни карактер.³⁸

³³ „Lična karta ustanove“, predškolska ustanova „Naša radost“ u Rači, dostupno na: <http://nasaradost.rs/licna-karta-ustanove/>, pristupljeno 16.06.2019.

³⁴ „Osnivanje škole“, Srednja škola „Đura Jakšić“, dostupno na: <http://www.raca.edu.rs/osnivanje-skole/>, pristupljeno: 17.06.2019.

³⁵ Statut srednje škole „Đura Jakšić“ u Rači, član 5, dostupno na: <http://www.raca.edu.rs/wp-content/uploads/2014/12/statut.pdf>, pristupljeno: 17.06.2019.

³⁶ Državne srednje škole, Srednja škola “Đura Jakšić u Rači”, dostupno na: <http://srednjeskole.edukacija.rs/drzavne-srednje-skole/svi-gradovi/raca/srednja-skola-djura-jaksic>, pristupljeno: 19.06.2019.

³⁷ „Centar za mitološke studije Srbije“, Turistička organizacija Opštine Rača, dostupno na: <http://tor.rs/sr/centar-za-mitoloske-studije-srbije/>, pristupljeno: 19.06.2019

³⁸ „Centar za mitološke studije Srbije“, Društvo Sveti Sava, dostupno na: <https://www.sveti-sava.org.rs/arhiva/centar-za-mitoloske-studije-srbije/>, pristupljeno: 19.06.2019.

Центар за митолошке студије Србије је и даље регистрован на адреси у Рачи, међутим, функционише на територији града Београда.

2.11. Туризам и угоститељство

Туризам

Знатан туристички потенцијал Општина Рача поседује првенствено у области културно - историјског, спортско - рекреативног, транзитног, сеоског, излетничког и бањског туризма. Док ловни и манифестациони туризам за сада представљају основу туристичке понуде.

Произвођачи цвећа и меда са територије Раће су својим квалитетом широко познати, управо је зато „Шумадијски сајам цвећа“ манифестација сајамског карактера почела традиционално да се одржава у Рачи. Организују се разна предавања, саветовања, као и избор највоље украшеног дворишта. Манифестација је међународног карактера и сваке године је посети 300 до 400 посетилаца.

Од 2003. године, у Вишевцу, родном месту Ђорђа Петровића Карађорђа, вође Првог српског устанка, традиционално се одржава манифестација „Карађорђеви дани“. У част Војда Карађорђа сваке године од 31. јула до 16. новембра одржавају се бројне свечаности уметничког, културног и књижевног стваралаштва.

Ловни туризам је на територији Општине Рача заступљен од почетка 20. века, када је основан Ловачки Савез Среза Лепеничког са седиштем у Рачи. Ловачко удружење „Градиште“ основано је 1902. године, и претставља једино ловачко удружење у Рачи. Садашња посећеност страних ловаца је скромна, сем домаћих ловаца забележена је посета туриста из Француске.

Од забавних манифестација значајан је „Првомајски уранак“ који је регионалног карактера и годишње га посети од 1.000 до 1.200 људи. Као и забавна манифестација „Moto-Bike Show“ у оквиру кога се организује и концерт рок музике. Затим „Фиџијада“, која окупља љубитеље „заставе 750“, током ове манифестације изложи се око 50 примерака истоименог аута, а на крају манифестације врши се избор најлепшег „фиће“.

На дан Светог Трифуна, дана винара и виноградара, туристичка организација општине Рача, под покровитељством општине Рача, организују се „Оцењивање вина и ракије у Рачи“, до сада је организовано пет оваквих оцењивања. Последње оцењивање организовано је 2020. године.

У циљу очувања српске културе и традиције општина Рача, Туристичка организација општине Рача и Културни центар „Радоје Домановић“ организују сабор фрулаша „Прва фрула Србије“. Током сабора организује се сајам народних рукотворина „Најбоље из Шумадије“, где учешће узме преко 30 излагача. Најпосећеније спортско - рекреативне манифестације су „ноћни турнир у малом фудбалу“, који се током лета организује у Рачи, Трски, Ђурђеви и Сепцима. Такође се организује и „турнир у шаху“ и турнир у каратеу“.

Имајући у виду културно и историјско богатство Општине Раче свакако треба ставити у фокус развој културно - историјског туризма. На територији Општине Рача постоје многа покретна и непокретна културна добра. Поред сведочења о историји и традицији, ова културна добра представљају потенцијал за покретање свеобухватне понуде културно - историјског туризма. Свакако највећи потенцијал лежи у податку да је Ђорђе Петровић

Карађорђе родом из Вишевца, те да овај крај у знатној мери може да развија своју туристичку понуду у правцу брендирања и промовисања његовог лика.³⁹

Угоститељство

Први хотел на територији Општине Рача, хотел “Шумадија” изграђен је 1984. године и представља једини такав објекат на територији општине. Располаже са 29 соба (54 лежаја), ресторан салу капацитета 400 столица, банкет салу и терасу. Хотел је у приватном власништву, није категорисан и тренутно није у функцији.

Ловачки дом у Рачи представља још један објекат са смештајним капацитетима, поседује 8 соба (18 лежаја) и поред смештаја врши услуге послуживање хране и пића. У саставу дома налази се кафана која у понуди има специјалитете шумадијског краја и ловачке специјалитете. Објекат је у власништву Ловачког удружења “Градиште”.

У Општини Рача поред хотела “Шумадија” и Ловачког дома постоји још угоститељских објеката у понуди. Сви објекти су у приватном власништву и нису категорисани. Понуда је већински заснована на специјалитетима националне кухиње и роштиља.⁴⁰

На територији Раче постоји термални извор у месту Мирашевцу, извор чија вода спада у ред сулфатних, мангановито – гвожђевитих вода. Према истраживањима која су вршена утврђено је да је овај извор по количини мангана трећа у свету, а прва у Европи. У изворишном делу потока налазе се и минерални извори Кисела вода и Саставци, то је вода која спада у воде терапеутског својства. Ови извори лековите воде представљају потенцијал који би мога да прерасте у бањски комплекс.⁴¹

3. SWOT АНАЛИЗА

SWOT анализа (интерна и екстерна самопроцена локална заједнице) је методолошки алат, коришћен у циљу одређивања конкурентске позиције локалне заједнице. Представљао је основни улаз за дефинисање општих циљева и то, пре свега, део анализе који се односи на слабости. Наиме, евидентиране слабости служе као основа за квалитетно планирање развоја, тако што ће дефинисани општи циљеви указивати на потребу и начин за смањивање или елиминисање тих слабости.

Практичност и веома широку применљивост ове анализе обезбеђује јој њена једноставност представљена матрицом 2 x 2, у којој се налазе и четири саставна елемента SWOT анализе: снаге, слабости, шансе и претње. Снаге и слабости су интерни елементи на које једна локална заједница може да утиче, док шансе и претње представљају екстерне елементе, односно факторе из спољашности на које не може да утиче. Снаге су фактори који једном подручју дају предност. Слабости су, са друге стране, фактори који представљају препреке развоју локалне заједнице. Шансе су екстерне прилике које треба искористити, док претње означавају негативан екстерни фактор који треба неутралисати.

³⁹ „Strategija razvoja turizma u opštini Rača“, Turistička organizacije opštine Rača, dostupno na: <http://tor.rs/sr/strategija-razvoja-turizma-opstine-raca/>, prsitudpljeno: 20.06.2019.

⁴⁰ „Restorani“, Turistička organizacija opštine Rača, dostupno na: <http://tor.rs/sr/category/restorani/>, pristupljeno 20.06.2019.

⁴¹ “Ponuda banjskog turizma”, Strategija razvoja turizma u opštini Rača, Zvanični sajt opštine Rača, Strategije, dostupno na: <http://www.raca.rs/wp-content/uploads/2018/08/Strategija-turizma-2014-2019.pdf>, pristupljeno, 20.06.2019.

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ

SWOT матрица

Идентификовано је 6 кључних области друштвено-економског развоја за које су израђене SWOT анализе:

1. Пољопривреда
2. Инфраструктура
3. Комуналне делатности и заштита животне средине
4. Администрација
5. Здравствена заштита, спорт, култура, социјална заштита и образовање
6. Локални економски развој

Пољопривреда	
Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> - Погодан географски положај - Разноврсност успевања различитих грана пољопривреде (ратарство, повртарство, воћарство, сточарство) - Одлични географски услови за развој воћарства и сточарства - Постојање општинских субвенција за пољопривреду - Покренут процес комесације земљишта 	<ul style="list-style-type: none"> - Ниски приходи пољопривредних газдинстава - Одлазак младих из села - Несигурност пласмана производа - Дисперзија пољопривредних активности - Застарела и неодржавана механизација - Мали број осигураника у пољопривредним газдинствима - Мали и негруписани пољопривредни поседи - Све већи број необрађених површина - Одсуство општинских субвенција за овчарство - Компликоване процедуре за општинске субвенције (посебно за говедарство) - Неинформисаност свих газдинстава о општинским субвенцијама - Низак ниво удруживања и заједничког наступа на тржишту - Лоше стање пољских путева - Недостатак образованог кадра за рад у матичној служби
Шансе	Претње
<ul style="list-style-type: none"> - Развој економије у Републици Србији и позитивни економски токови - Формирање задруга - Едукација у области органске производње, задругарства и употребе хемијских средстава - Раст потражње за медом и рад фабрике меда у Рачи - Дестилерија ракије у Рачи - Развој тржишта у области цвећарства - Изградња аутопута Вожд Карађорђе 	<ul style="list-style-type: none"> - Увоз пољопривредних производа па препродаја – блокада извоза домаћих производа - Лоша структура републичких субвенција (по хектару) и термини исплате - Ниске и негарантоване откупне цене пољопривредних производа - Ниске пољопривредне пензије - Недостатак откупних места и пијаца - Недостатак фабрике за прераду воћа у близини Раче - Недостатак хладњача у близини Раче

	<ul style="list-style-type: none"> - Угроженост земљишта поплавама - Удаљеност ветеринарских станица и матичне службе - Град и последице које производи услед неадекватне противградне заштите
--	---

Инфраструктура

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> - Повољан географски положај - Израђена мапа мреже путева у општини - Висок ниво изграђености и одржавања магистралних путних деоница - Припремљена пројектна документација за реализацију пројеката у области инфраструктуре - Фокус и приоритет на инфраструктури - Квалитетан рад Јавног предузећа за управљање и развој инфраструктурних објеката, Рача 	<ul style="list-style-type: none"> - Неуређеност и слабо одржавање саобраћајних деоница, велики број неасфалтираних и ненасутих сеоских путева, лоше стање пољских путева - Постојање врзина поред путева - Мањак финансијских средстава и економска неисплативост радова у рубним деловима општине - Неуређеност канала поред путева - Некомплетна покривеност уличним јавним осветљењем - Непостојање и лоше стање постојећих објеката инфраструктуре – првенствено водовода, канализације и делимично телекомуникација - Неискоришћеност постојећих објеката спортске, културне и образовне инфраструктуре и њихово пропадање
Шансе	Претње
<ul style="list-style-type: none"> - Унапређење капацитета локалних надлежних институција за обављање инфраструктурних послова - Могућност коришћења позитивних и негативних искустава осталих општина - Изградња аутопута Вожд Карађорђе 	<ul style="list-style-type: none"> - Угроженост људске безбедности и здравља због појединих инфраструктурних мањкавости - Лош телекомуникациони сигнал - Лоше стање електро мреже

Комуналне делатности и заштита животне средине

Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> - Територија општине је богата природним ресурсима - Непостојање загађења из индустрије - Сконцентрисаност свих послова из области комуналних делатности у једном ЈКП 	<ul style="list-style-type: none"> - Недовољан број запослених у ЈКП, посебно стручног кадра - Само један комунални инспектор за целу територију општине и све надлежности ЈКП - Недовољна и неадекватна механизација - Недовољно новчаних средстава из сопствене делатности, зависност од средстава из буџета општине - Неуређеност водотокова - Застарела канализациона мрежа и велики губици на мрежи - Неразвијен систем управљања отпадом на територији целе општине - Велики број малих дивљих депонија
Шансе	Претње

<ul style="list-style-type: none"> - Проширење сарадње са општинском управом и осталим јавним предузећима на локалном и националном нивоу - Могућност за нове привредне делатности - Могућност проширења сарадње са донаторима 	<ul style="list-style-type: none"> - Поплаве - Загађење земљишта и водотокова из пољопривреде
Администрација	
Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> - Адекватна информисаност грађана у појединим месним заједницама - Формирање новог одељења за инвестиције у општинској управи - Постојање јавног предузећа за развој инфраструктурних објеката - Сертификовани административни поступци (Општина је прошла процес сертификације) - еУправа - еЗУП (едуковани запослени за еЗУП) - ГИС - Споразуми о сарадњи са локалним институцијама - Бесплатна правна помоћ за грађане (Споразум о сарадњи са локалним институцијама) - Акциони план за укључивање грађана у процес одлучивања о прикупљеном порезу на имовину - Активно учешће грађана у анкетирању приликом припреме планова и пројеката 	<ul style="list-style-type: none"> - Информације о раду општинске управе не стижу до грађана у појединим месним заједницама - Оптерећеност буџета општине платама запослених - Недовољан број запослених у општинској управи - Недовољан број запослених у општинској управи на пословима пројектног развоја и инвестиција - Недовољан број запослених у јавном предузећу за развој инфраструктурних објеката - Рубна подручја немају комуникацију са општинском управом - Мали буџети месних заједница - Неискоришћеност огласних табли у месним заједницама - Недостатак зборових грађана у месним заједницама - Недостатак аката за управљање људским ресурсима у локалној самоуправи - Недовољна заинтересованост људи из удаљених руралних подручја
Шансе	Претње
<ul style="list-style-type: none"> - Развој економије у Републици Србији и позитивни економски токови - Добра комуникација са надлежним министарствима и другим републичким институцијама - Одлична сарадња са представницима УНОПС-а, ЕУ, SWISS PRO-а и другим донаторима 	<ul style="list-style-type: none"> - Жеље појединих мештана за креирањем посебних месних заједница (Војиновац) - Ниске зараде у општинској управи - Недостатак стручног кадра - Краткорочна заинтересованост председника месних заједница за обављање функције - Тешка економска ситуација проузрокована последицама корона вируса која ће условити смањење буџета ЛС - Промена политика на републичком нивоу - Недоношење подзаконских аката и правилника за уређење области управљања људским ресурсима

Здравствена заштита, спорт, култура, социјална заштита и образовање	
Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> - Адекватна опремљеност Дома здравља и добра покривеност истуреним амбулантама - Постојање спортско-школске сале - Постојање отвореног олимпијског базена - Постојање Спортског савеза и великог броја локалних фудбалских клубова - Постојање Одељења Центра за социјални рад - Постојање Културног центра Рача - Велики број културних добара - Велики број културних манифестација - Постојање установе предшколског образовања - Постојање основних школа у свим месним заједницама - Постојање средње школе - Изградња спорстке хале 	<ul style="list-style-type: none"> - Застарео возни парк Дома здравља - Лоша доступност лекова услед недостатка апотеке - Недостатак велике спортске хале - Неприступачност Центра за социјални рад у Баточини - Запостављеност културних добара - Недостатак културног садржаја у месним заједницама - Недостатак адекватног садржаја за младе - Лоше стање објеката културних установа у месним заједницама - Лоше стање објеката образовних установа у месним заједницама - Одлазак стручног медицинског кадра - Однос становништва према сопственом здрављу - Гашење локалних фудбалских клубова услед недостатка играча - Лоше стање објекта Дома културе - Слаб одзив грађана на културне манифестације
Шансе	Претње
<ul style="list-style-type: none"> - Развој економије у Републици Србији и позитивни економски токови - Добра комуникација са надлежним министарствима и другим републичким институцијама - Пресељење Центра за социјални рад из Баточине у Рачу - Комплетна реконструкција Дома здравља у 2020. години 	<ul style="list-style-type: none"> - Неприлагођен образовни систем за потребе привреде - Миграције у велике градове - Миграција младих у веће градове и старење становништва

Локални економски развој	
Снаге	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> - Постојање Одељења за изградњу, урбанизам и ЛЕР - Постојање културно- историјског потенцијала: археолошко налазиште, родно место Вожда Карађорђа - Постојање е-пријаве за предузетнике на интернет презентацији општине Рача - Туристички и археолошки потенцијал - ЛАПЗ на годишњем нивоу - Индустијске зоне - Планска документација за индустријске зоне (ПДР, урбанистички пројекти) - „Инвестирајте у општину Рача“-сајт www.raca.rs - Одлична сарадња са РАС-ом, РЕДАСП-ом - Постојање стратешких докумената и акционих планова - ГИС - Одлична међуопштинска и међународна сарадња 	<ul style="list-style-type: none"> - Недостатак финансијских средстава за инвестиције и подршку предузетништву. - Непостојање општинског услужног центра за привредни сектор - Одсуство централног регистра информација за привреду - Мали број оспособљених запослених у Управи који могу да одрже постојеће и привуку нове инвестиције-Непостојање Одсека за подршку инвестицијама (што је законска обавеза) - Неразвијана туристичка понуда - Недостатак смештајних капацитета
Шансе	Претње
<ul style="list-style-type: none"> - Изградња погона за прикупљање и пласман меда - Близина великог регионалног центра – града Крагујевца - Добро пословање фабрике „Yura Corporation “ - Добра комуникација са надлежним министарствима и републичким институцијама - Изградња аутопута Вожд Карађорђе 	<ul style="list-style-type: none"> - Мали број великих, малих и средњих предузећа и предузетника - Неактивно удружење предузетника - Мали број занатлија који чувају старе занате и традицију - Мали број проактивних младих становника који желе да покрену привредне делатности - Убрзана депопулација општине Рача и одлив радно способног становништва - Низак животни стандард грађана

4. ВИЗИЈА ОПШТИНЕ РАЧА

Општина Рача 2028. године, као подручје са повољним геостратешким положајем, је амбијент са здравом животном средином и квалитетном инфраструктуром, погодан за инвестирање, солидарна заједница која цени знаље, место запослених људи који стварају нове вредности и кроз сарадњу стварају бољу будућност за нове генерације.

5. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА

Развојни приоритети су јаснији и конкретнији у односу на визију. Заснивају се на резултатима SWOT анализе и суштински потичу из Визије. Развојни приоритети представљају специфичне области на које се План развоја фокусира.

Код избора развојних приоритета водило се рачуна о следећим питањима:

- Да ли се приоритет односи на специфичности друштвено-економског и политичког окружења?
- Да ли приоритет логично проистиче из Визије?
- Какав је утицај тако дефинисаног приоритета на решавање проблема?
- Који је рок постављених приоритета?

Општи циљеви су формулисани декомпоновањем приоритета и јасно су повезани са његовим кључним елементима.

Општи циљеви представљају мост између широко дефинисаних приоритета и уже дефинисаних мера за остварење циљева. Посебно су битни јер дају основне смернице за касније дефинисање стратегија и програма.

Општи циљеви су везани за резултате SWOT анализе и у комбинацији са кључним сегментима развојног приоритета, дају одговор на питање ШТА урадити ради достизања постављеног развојног приоритета.

Мере представљају конкретне акције везене за достизање општих циљева. Оне су мерљиве и дате су са јасно постављеним индикаторима што омогућава праћење нивоа реализације Плана развоја и спровођење евентуалних корективних активности, што се врши на нивоу средњерочног планирања.

Дефинисано је 6 развојних приоритета, 18 приоритетних циљева и 78 мера:

- Приоритет 1: Пољопривреда
- Приоритет 2: Инфраструктура
- Приоритет 3: Комуналне делатности и заштита животне средине
- Приоритет 4: Администрација
- Приоритет 5: Здравствена заштита, спорт, култура, социјална заштита и образовање
- Приоритет 6: Локални економски развој

6. МЕРЕ ЗА ДОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНИХ ЦИЉЕВА ПО РАЗВОЈНИМ ПРАВЦИМА

ПРИОРИТЕТ 1: ПОЉОПРИВРЕДА

Пољопривредно земљиште је основни ресурс за пољопривредну производњу. Обим овог ресурса је ограничен, а његова квалитативна својства се могу кориговати само до извесне мере, при чему не без значајних трошкова и последица по животну средину. С друге стране, развој пољопривредно-прехранбеног сектора директно зависи од расположивости фактора производње, посебно земљишта, и могућности равноправног приступа свих привредних субјеката овом ресурсу под једнаким условима.

Допринос приоритета остваривању циљева Агенде 2030

Преговарачко поглавље са Европском Унијом
Поглавље број 11 - Пољопривреда и рурални развој
Поглавље 12 - Сигурност хране, ветеринарска и фитосанитарна политика
Поглавље број 20 - Предузетништво и индустријска политика

Допринос ЦОР - Агенда 2030	
Циљ	Показатељи
2.3 До 2030. удвостручити пољопривредну продуктивност и приходе малих произвођача хране, а посебно жена, аутохтоних народа, породичних пољопривредних произвођача, сточара и рибара, кроз безбедан и једнак приступ земљишту, другим производним ресурсима и подацима, сазнањима, финансијским услугама, тржиштима и могућностима за остваривање додатне вредности, односно за запошљавање ван пољопривреде	2.3.1 Обим производње по јединици рада по класама величине пољопривредних /пасторалних/шумарских предузећа 2.3.2 Просечни приход малих произвођача хране, по полу и староседелачком статусу
2.4. До 2030. обезбедити одрживе системе за производњу хране и применити отпорне пољопривредне праксе за повећање продуктивности и производње, које помажу у одржавању екосистема, које јачају капацитет за прилагођавање климатским променама, екстремним временским условима, сушама, поплавама и осталим катастрофама, и које прогресивно побољшавају квалитет земљишта и тла	2.4.1 Удео пољопривредног земљишта под продуктивном и одрживом пољопривредном делатношћу
2.а. Повећати инвестирање, укључујући кроз побољшану међународну сарадњу, у руралну инфраструктуру, пољопривредна истраживања и саветодавне услуге, развој технологије и банака биљног и сточног генетског материјала како би се унапредили пољопривредни производни капацитети у земљама у развоју, а посебно у најмање развијенијим земљама	2.а.2 Укупни званични токови средстава (званична развојна помоћ плус остали званични токови) у сектор пољопривреде
9.1. Развити квалитетну, поуздану, одрживу и отпорну инфраструктуру, укључујући регионалну и прекограничну инфраструктуру, како би се подржали	9.1.1 Удео руралног становништва које живи у кругу од 2 км од пута који је

економски развој и људско благостање, са фокусом на јефтином и једнаком приступу за све	функционалан током целе године
---	--------------------------------

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.1: Одрживо коришћење пољопривредног земљишта и унапређење пољопривредне производње

Карактеристика пољопривредне производња на територији општине Рача током последње две деценије указује на претерано исцрпљивању земљишта, употреба стајњака је недовољна због смањења сточног фонда, као и улагања у поправку физичко-хемијских особина земљишта и уређење земљишне инфраструктуре. Као последица тога, као главне претње по очување земљишних потенцијала идентификовани су: трајни губитак земљишта, смањење органске материје, закишељавање, збијеност, ерозија, загађење, заслањивање, плављење и губитак биодиверзитета. Поред тога, недостатак средстава за проширење и уређење поседа и релативно дуготрајни поступци оставинске расправе, додатно успоравају процес измене пољопривредне структуре и повећања просечне величине поседа. У складу са наведеним, очување и унапређење плодности пољопривредног земљишта, као и креирање ефикасног система управљања земљишним ресурсима, један су од приоритета пољопривредне политике.

Поред релативно мале просечне величине пољопривредних парцела по пољопривредном газдинству, важн о ограничење ефикаснијег коришћења земљишта је и распарчаност поседа. Приоритетом је планирано извођење радова на заштити, уређењу и коришћењу пољопривредног земљишта, одводњавање и, наводњавање пољопривредног земљишта, уређење атарских путева, едукација пољопривредника и друге активности које дугорочно имају за циљ дугорочно унапређење пољопривредне производње и развој руралних средина.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
Комасација пољопривредног земљишта	/	2555 ha
Наводњавање пољопривредног земљишта 200 ха	/	200 ha
Одводњавање пољопривредног земљишта 100 ха	/	100 ha
Постављање аутоматских противградних лансирних станица	/	3 станице
Уређење атарских/пољских путева и шумских путева	/	100 km
Изведени студијско истраживачки радови који третирају проблематику земљишта	/	100 ha
Едуквано –стручно оспособљено 1000 пољопривредних произвођача у области органске производње, задругарства и употребе хемијских средстава	/	1000 пољопривредних произвођача
Успостављена и ојачана удружења и задруге у области пољопривреде	/	10
Успостављена међусекторска локална акциона група заснована на LEADER принципима ЕУ (ЛПАГ)	/	1
Успостављен локални прогнозно-извештајни систем са новим аутоматским мерним станицама (АМС)	2 АМС	17 АМС
Укупно ha пољопривредних површина обухваћених електрификацијом у циљу наводњавања	/	100 ha
Укупно ha под воћарским културама	554	700

Мера 1.1.1. Заштита, уређење и коришћење пољопривредног земљишта

Извођење радова на заштити, уређењу и коришћењу пољопривредног земљишта на територији општине и то:

- уређење пољопривредног земљишта (спровођење комасације и добровољног груписања парцела, одводњавање земљишта, наводњавање пољопривредног земљишта, уређење атарских путева, шумских путева и др.)
- заштита пољопривредног земљишта (противерозионе мере на пољопривредном земљишту, контрола плодности обрадивог пољопривредног земљишта и др.)
- студијско-истраживачки радови који третирају проблематику земљишта.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 500.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, ИПАРД програм РС, страни донатори/фондови).

Временски рок: до 2028.

Мера 1.1.2. Едукација пољопривредних произвођача у области органске производње, задругарства и употребе хемијских средстава

Ова мера унапређује креирање нових знања у складу са стварним потребама крајњих корисника, имплементацију постојећих знања и трансфер знања међусобним повезивањем креатора знања са пољопривредним произвођачима и другим актерима руралне заједнице. Ову меру је неопходно спроводити због скромног знања и недостатка додатних вештина руралног становништва, ниске продуктивности и ниских прихода који се остварују од пољопривреде.

Одговорна страна: Општина Рача, Удружења пољопривредника

Процењена вредност мере: 60.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, ИПАРД програм РС, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 1.1.3. Упрвљање ризицима: Улагање у заштиту од елементарне непогоде града

Са територије шумадијског управног округа радарски центар "Букуља" брани општину Рачу од потенцијалних претњи градом. На територији општине Рача је брањена површина 21600 ха, пољопривредна површина 16988 ха, укупан број активираних лансирних станица 10, колико је и стрелаца. Део трошкова ангожавања стрелаца је из буџета општине Рача. Присутан је вишегодишњи проблем недовољног броја противградних ракета за сезону април-октобар. Такође како би се управљало овим ризиком на ефикасан начин неопходно је улагање у пројекте за реализацију аутоматских лансирних станица заједно са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде а као подршка систему за оперативно спровођење одбране од града. аутоматска противградна станица са компјутерским навођењем у Србији. Аутоматске противградне станице у земљама Европске уније већ одавно постоје, као савремен начин заштите од града. Оквирна цена по једној станици је 60.000 ЕУР, а за територију општине Рача према проценама довољно је 3 станице. Предност аутоматске станице је и то што више није потребно ангажовати стрелце на терену. Уз аутоматске станице потребно је набавити и ракете које су укључене у планирани буџет.

Одговорна страна: Општина Рача.

Процењена вредност мере: 350.000 ЕУР.

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, ИПАРД програм РС, страни донатори/фондови, међународни пројекти)

Временски рок: до 2026.

Мера 1.1.4. Успостављање и јачање удружења и задруга у области пољопривреде

Ова мером се унапређује рад постојећих и успостављају се нове организације пољопривредних произвођача и прерађивача кроз удружења и задруге у области пољопривреде. Улога удружења и задруга је веома значајна за унапређење пољопривредне производње, а посебно у делу модернизације и едукације пољопривредних произвођача, као и повољности код набавке импута за пољопривредну производњу и пласмана пољопривредних производа, заједничко коришћење опреме, заједничко истраживање тржишта и заједнички пласман робе и друге активности које заједно треба да допринесу прилагођавања захтевима тржишта, развоју производње и пласмана, што све треба да доведе до унапређења конкурентности.

Такође подстицање оснивања и јачање подстојећих удружења и задруга у свим областима а посебно у гранама воћарства и сточарства је веома важна мера за развој и унапређење руралног развоја, Треба нагласити Законом о сточарству основне одгајивачке организације могу да буду основане као делатност удружења или задруга, па је постојање јаким удружења у овој области важан и приоритетни циљ. Посебна пажња биће посвећена подршци у формирању Локалне акционе групе на територији Шумадијског округа, која се заснива на међуопштинском и међусекторском партнерству које је засновано на LEADER принципима ЕУ. **Посебна пажња биће посвећена подршци у формирању Локалне акционе групе на територији Шумадијског округа, која се заснива на међуопштинском и међусекторском партнерству које је засновано на LEADER принципима ЕУ.**

Одговорна страна: Општина Рача.

Процењена вредност мере: 100.000 ЕУР.

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, ИПАРД програм РС, страни донатори/фондови).

Временски рок: до 2028.

Мера 1.1.5. Успостављање локалног прогнозно-извештајног система

Циљ инвестиције је унапређење производње воћа кроз осигурање услова за интегралну производњу која се између осталог заснива и на интегралној заштити од болести и штеточина. Интегрална заштита заснива се на правовременој прогнози појаве болести и штеточина како би третирање пестицидима било правовремено и ефикасно. У предходним годинама метеоролошке прилике у Шумадији нису биле наклоњене пољопривредним произвођачима. Осцилирање временских прилика довело је до слабљења виталности и изнурености биљака што је представљало погодну средину за развој болести и штетних инсеката. Све то је утицало на приносе који су били далеко мањи од просека у земљама ЕУ.

Како се сличне ситуације не би догађале тј. како би се последице штетних инсеката и болести свеле на минимум неопходно је предузети превентивне мере. Мере би се огледале у виду постављана 15 аутоматских метеоролошких станица. Метео станице ће бити постављене у 15 одабраних села и оне ће давати податке о количини падавина, температури и влажности ваздуха и земљишта, што би омогућило прогнозу настанка

болести и упозорење произвођачима да у кратком временском периоду (5 – 7 сати) делују правовремено и примене средства за заштиту биља на прави начин и у количинама у складу са јачином инфекције. У знатном броју случајева инфекција није јака или се нису створили предуслови за инфекцију и није потребно прскање воћа, што ће воћари знати кроз обавештења која ће добијати из локалног дата центра. Набавком модела болести уз метео станице, пољопривредним произвођачима ће стизати информације са препоруком за примену одговарајућих средстава за заштиту.

Прогноза болести би утицала на смањење употребе пестицида, очување природних непријатеља патогена и штеточина, појаву резистентности пестицида и значајно био смањен негативан утицај пестицида на становништво и животну средину. Све ово би утицало да се пољопривредна производња у овом крају подигне на један виши ниво, а самим тим и до повећања економске моћи села што ће утицати да млади остају на селу и баве се пољопривредом на породичном имању.

Одговорна страна: Општина Рача.

Процењена вредност мере: 100.000 ЕУР.

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, ИПАРД програм РС, страни донатори/фондови).

Временски рок: до 2028.

Мера 1.1.6. Електрификација пољопривредних површина

Када се говори о пољопривредној производњи на територији општине Рача, постоје изражене промене у приносима из године у годину. Повећање, односно смањење приноса је директна последица „године“, тј. повољнијих или неповољнијих климатских прилика (суше, киша, град, болести...), а у највећем броју случајева суше. Наводњавање је најбитнији елемент, пре свега због промене климе и дугих топлих лета са мало падавина. Сами системи за наводњавање су доста скупи, али уз субвенционисање од стране локалне самоуправе и надлежног министарства ови системи постају доступнији пољопривредницима.

После куповине ових система највећи проблем настаје приликом потрошње енергента за покретање система за наводњавање (мотори, пумпе...). Најчешће трошени енергент представља гориво, било да се ради о дизелу или бензину, а како је цена и једног и другог енергента изузетно висока а потрошња велика у сезони наводњавања, долази до оправданости улагања у систем електрификације поља и покретања система за наводњавање на електричну енергију као много јефтинијег енергента. Електрификацијом поља, не само да се отвара могућност покретања система за заливање на отвореном, већ и подизања великих стакленика и пластеника на пољима, чиме ће се директно повећати производња у заштићеним условима. Планом је предвиђено да се до 2028.године обезбеди електрификација за наводњавање минимум 100 ха пољопривредних површина.

Одговорна страна: Општина Рача.

Процењена вредност мере: 250.000 ЕУР.

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, ИПАРД програм РС, страни донатори/фондови).

Временски рок: до 2028.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.2: Општинске мере подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја (директна плаћања, кредитна подршка, подстицаји)

Потенцијални корисници мера подршке односно циљна група јесу физичка лица, регистровани пољопривредни произвођачи, односно регистрована породична пољопривредна газдинства као и правна лица. Реализација локалног програма доприноси уопште имплементацији политике руралног развоја, чиме се постижу неки од основних циљева руралног развоја: задржати становништво у руралним срединама, подржати економске делатности руралног становништва, унапредити квалитет жи вога руралног становништва и др.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
Више од 500 пољопривредних газдинстава и правних лица оставило подстицаје за унапређење конкурентности (подстицаји за инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава)	/	500 пољопривредних газдинстава и правних лица
Више од 100 пољопривредних газдинстава и правних лица остварило подстицаје за очување и унапређење животне средине и очување природних ресурса (одрживо коришћење пољопривредног земљишта, одрживо коришћење шумског земљишта, органска производња, добра пољопривредна пракса.	/	100 пољопривредних газдинстава и правних лица
Више од 300 пољопривредних газдинстава и правних лица оставило подстицаје подршка младима у руралним подручјима	/	300 пољопривредних газдинстава и правних лица
Више од 50 пољопривредних газдинстава и правних лица оставило подстицаје подршка брендирању производа са територије општине, подршка за заштиту географског порекла производа, подршка за увођење система квалитета, подршка за маркетинг производа	/	50 пољопривредних газдинстава и правних лица
Више од 50 пољопривредних газдинстава и правних лица оставило подстицаје за економске активности и циљу подизања конкурентности у смисли додавања вредности кроз прераду као и увођење и сертификацију система квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла производа	/	50 пољопривредних газдинстава и правних лица
Више од 50 пољопривредних газдинстава и правних лица и више од 10 удружења оставило подстицаје за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју	/	50 пољопривредних газдинстава и правних лица
Више од 10 удружења и задруга оставило подстицаје за спровођење одгајивачких програма ради остваривања одгајивачких циљева у сточарству	/	10 удружења и задруга
Више од 10 удружења оставило подстицаје за изградњу хладњака и лабораторија за пољопривредне производе.	/	10 удружења и задруга
Више од 500 пољопривредних газдинстава остварило мере подршке које обухватају директна плаћања и кредитну подршку	/	500 пољопривредних газдинстава

Мера 1.2.1. Спровођење Програма мера подршке пољопривредне политике и политике руралног развоја

Спровођењем програма пољопривредници ће унапредити стабилност доходка пољопривредних газдинстава, унапредиће се се услови за побољшање продуктивности и квалитета производа, повећаће се одрживост производње на малим газдинствима, створиће се услови за повећање обрађених површина, увећаће се и унапредити производња биљних култура пре свега поврћа, цвећа, воћа у заштићеном простору, као и површина под интензивним засадима воћа, унапредиће се услови за повећање производње пчеларских производа, увећати сточни фонд говеда, обновити пољопривредна механизација на пољопривредним газдинствима, унапредиће се услови за останак младих на селу односно пружиће се почетна помоћ за покретање пословања младих пољопривредника и развој малих пољопривредних газдинстава и др. Такође кроз трансфер знања пољопривредници ће унапредити своја знања, вештине, прикупиће одређене информације са сајмова и студијских путовања.

Такође, начин на који се у савременим тржишним условима доказује и осигурава степен квалитета пољопривредног производа је сертификација производног процеса и производа. На овај начин се комуницира са велетрговцима и потрошачима и остварују се много веће шансе за продају на домаћем или страном тржишту. Овом мером планирана су подстицајна средства за увођење стандарда квалитета и сертификацију у пољопривредној производњи. Подстицајна средства ће се додељивати пољопривредним произвођачима, њиховим удружењима и задругама за процес увођења стандарда и сертификацију пољопривредне производње. На овај начин ће се повећати шансе пољопривредног сектора да вишак својих производа лакше и по већој цени прода у земљи или иностранству.

Спровођење ове мере треба да обухвати увећање општинског буџета за спровођење годишњих Програма као и увођење подстицајних средства за унапређење конкурентности у сточарству пре свега овчарству и других мера које може законом и важећим подзаконским актима да спроводи ЈЛС у зависности од ефеката мера и заинтересованости пољопривредних произвођача. Мере подршке обухвату:

1. Директна плаћања – регресе
2. Кредитну подршку
3. Подстицаје за унапређење конкурентности и то:
  - инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава,
  - успостављање и јачање удружења у области пољопривреде,
  - подстицаје за унапређење животне средине и природних ресурса
  - органска производња,
4. Подстицаје за диверзификацију доходка и унапређење живота у руралним подручјима:
  - унапређење економских активности на селу кроз подршку непољопривредним активностима и то:
  - подршка младима у руралним подручјима
  - економске активности у циљу подизања конкурентности у смислу додавања вредности кроз прераду као и увођење и сертификацију система квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла
5. Унапређење система креирања и преноса знања
6. Посебне подстицаје (спровођење одгајивачких програма ради остваривања одгајивачких циљева у сточарству, подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју, подстицаји за изградњу хладњача и пољопривредних производа

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 800.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, ИПАРД програм РС, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1.3: Унапређење и развој руралне инфраструктуре

За унапређење развоја сеоских средина и пољопривредне производње неопходна су значајна улагања у руралну инфраструктуру. Планом су предвиђена значајна улагања у пројектно техничку документацију, унапређење комуникационо-информационе инфраструктуре, уређење водотокова у руралним срединама и пољских путева.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
Израђена пројектна и планска документације за развој 10 насеља у руралним подручјима	/	документација за развој 10 насеља
Израђене бране и каналисани бујични потоци и уређена корита на потоцима другог реда више од 300 км	/	300 км
Унапређена комуникациона-информациона инфраструктуре у 10 насеља у руралним подручјима	/	10 насеља у руралним подручјима
Израђене туристичке и рекреативне стазе за јавну употребу у дужини 10 км	/	10 км стаза
Уређени пољски путева у дужини 100 км (извршен премер, уређен путни појас од растиња и шумског коровског биља)	/	пољски путева у дужини 100 км

Мера 1.3.1. Инвестиције за унапређење руралне инфраструктуре кроз урбанистичко и планско уређење насеља у руралним срединама

Тренутно не постоје урбанистички планови нижег реда за подручје територије које обухвата насељена места у руралним подручјима. Неопходно је израдити пројектну и планску документацију за развој села како би се убрзао сам процес руралног развоја обзиром да је услов за развијену пољопривреду и уређена инфраструктура и доступност.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 50.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, ИПАРД програм РС, страни донатори/фондови).

Временски рок: до 2028.

Мера 1.3.2. Уређење пољских путева

Пољски путеви су у знатној мери оштећени а велики број их је потпуно уништен (преорани, неуређени и сл.). Облик и ширина пољских путева су неприкладни и непроходни за пролаз савремене механизације јер сви пољски путеви потичу из времена првобитног премера 1931-1933. године.

Уређени пољски путева (извршен премер, уређен путни појас од растиња и шумског коровског биља) је један од предуслова за унапређење пољопривредне производње и транспорта пољопривредних производа. Стварање услова за олакшан пролаз и прилаз пољопривредне механизације до обрадивог пољопривредног земљишта створиће се услови за увећање пољопривредно земљишног фонда који се обрађује.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 400.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, ИПАРД програм РС, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 1.3.3. Инвестиције у изградњу, унапређење или проширење свих типова инфраструктуре мањег обима

Обзиром да припадамо општинама које су значајно угрожене елементарним непогодама пре свега поплава због специфичности слива и великог броја бујичних потока изградња брана и каналисање потенцијалних бујичних потока у циљу заштите од поплава је такође једна од важних мера како би се спречиле штете на инфраструктури, објектима и пољопривредном земљишту.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 200.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, ИПАРД програм РС, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

ПРИОРИТЕТ 2: ИНФРАСТРУКТУРА

Општина Рача се налази у централном делу Републике Србије и једна је од седам општина

Шумадијског округа. У окружењу општине Рача налазе се град Крагујевац, општине Баточина, Лапово, Смедеревска Паланка и Топола са којима је општина Рача повезана мрежом путева. Кроз општину пролазе три важне саобраћајнице: један магистрални пут М4 (Марковац - Рача -Топола) и два регионална пута: Р-109 (Церовац - Рача - Смедеревска Паланка) и Р-215 (Рача - Борци). О овим путевима стара се Републичка дирекција за путеве. Поред наведених саобраћајница на територији ове општине Рача постоји мрежа локалних и некатегорисаних путева. Квалитет живота и услова за живот и рад важни су аспекти одрживог развоја како у градском насељу тако и у руралном подручју на територији општине Рача. Унапређењем путне и комуналне инфраструктуре створиће се бољи привредни амбијент за садашње и будуће инвеститоре.

Допринос приоритета остваривању циљева Агенде 2030

Преговарачко поглавље са Европском унијом
Поглавље 15 - Енергетика
Поглавље 19 - Социјална политика и запошљавање
Поглавље 21 - Транс-европске мреже
Поглавље 26 - Образовање и култура

Допринос ЦОП - Агенда 2030

Циљ	Показатељи
1.3 Применити одговарајуће националне системе социјалне заштите и мере за све, укључујући најугроженије, и до 2030. постићи довољно велики обухват сиромашних и рањивих	1.3.1 Удео становништва обухваћених системима социјалне заштите, према полу, уз разликовање деце, незапослених лица, старијих лица, особа са инвалидитетом, трудница, новорођенчади, жртава повреда на раду, као и сиромашних и рањивих
1.4. До 2030. обезбедити да сви мушкарци и жене, а посебно сиромашни и припадници рањивих група, имају једнака права на економске ресурсе, као и приступ основним услугама, власништву и управљању земљиштем, односно другим облицима својине, наследству, природним богатствима, одговарајућим новим технологијама и финансијским услугама, укључујући микрофинансирање	1.4.1а. Удео становништва које живи у домаћинствима са приступом основним услугама: коришћење основних услуга снабдевања водом за пиће
6.1 До 2030. постићи универзалан и једнак приступ безбедној и приуштивој пијаћој води за све	6.1.1 Удео становништва које користи пијаћу воду из система којима се безбедно управља
6.3. До 2030. унапредити квалитет воде смањењем загађења, елиминисати одлагање и на најмању могућу меру свести испуштање опасних хемикалија и материја, преполовити удео непречишћених отпадних вода и значајно повећати рециклирање и безбедну поновну употребу на глобалном нивоу	6.3.1 Удео отпадних вода које се безбедно пречишћавају
6.4. До 2030. битно повећати ефикасност коришћења воде у свим секторима и обезбедити одрживу експлоатацију воде и снабдевање слатком водом како би се одговорило на несташицу воде и у знатној мери смањио број људи који се суочавају са несташицом воде	6.4.1 Промене у ефикасности коришћења вода током времена
7.2 До 2030. значајно повећати удео обновљиве енергије у глобалном енергетском миксу	7.2.1 Удео обновљиве енергије у укупној финалној потрошњи енергије
9.1.Развити квалитетну, поуздану, одрживу и отпорну инфраструктуру, укључујући регионалну и прекограничну инфраструктуру, како би се подржали економски развој и људско благостање, са фокусом на јефтином и једнаком приступу за све	9.1.1 Удео руралног становништва које живи у кругу од 2 км од пута који је функционалан током целе године
11.2. До 2030. обезбедити приступ сигурним, приуштивим, доступним и одрживим транспортним системима за све, побољшати безбедност на путевима, пре свега проширењем јавног превоза, с посебном пажњом на потребе оних у стањима рањивости, жена, деце, особа са инвалидитетом и старијих лица	11.2.1 Удео становништва које има одговарајући приступ +Б171 јавном саобраћају, по полу, старости и инвалидитету

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.1: Унапређење путне и комуналне инфраструктуре

Стварање повољних услова за живот и рад становништва, као и привреде на територији општине могуће је унапређењем квалитета путне мреже кроз изградњу, реконструкцију и одржавање локалних путева и градских саобраћајница, изградњом мостова и др. путних објеката, унапређењем система за водоснабдевање на читавој територији општине Рача, као и унапређењем система одвођења и прераде отпадних вода на територији општине Рача, укључујући и рурална подручја.

Општина Рача планира и изградњу котларнице на дрвну сечку и природни гас за потребе снабдевања топлотном енергијом јавних објеката. Посебна пажња је посвећена повезивању општине са суседним општинама, кроз изградњу путне инфраструктуре, како би се створили услови за боље повезивање општина у окружењу, а што ће омогућити бржи и квалитетнији транспорт робе и путника.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
Изграђени локални путеви и градске саобраћајнице у км	65	120
Успостављана централизована база података општинских путева, улица и некатегорисаних путева	/	1 нова база података
% озакоњених локалних путева на територији општине	/	100%
Број изграђених мостова и других путних објеката	11	23
Изграђена и реконструисана водоводна мрежа у км	12	45
Изградња нових бунара за водоснабдевање градског и руралних подручја	2	10
Изграђена и реконструисана канализациона мрежа и колектор отпадних вода у км	9,5	40
Проширење капацитета постојеће ППОВ «Рача» и изградња ППОВ у руралном подручју	25% од укупног броја становника општине	50% од укупног броја становника општине Рача
Изграђена Котларница на дрвну сечку и природни гас	0	1

Мера 2.1.1. Израда информационог система и базе података локалних путева

Мера предвиђа израду и увођење информационог система са базом података локалних путева, у којем ће се водити евиденција о тренутном стању путева, проблемима и плановима за локалне путеве. Овакав систем са базом података омогућава послове планирања, управљања, прикупљања, ажурирања и анализе података који се односе на путеве, саобраћај, саобраћајну сигнализацију и друге саобраћајне објекте. Систем ће укључити и базу података са св с им неопходним информацијама које се односе на статус и потребу озакоњења објеката аобраћајне инфраструктуре. Ако се узме у обзир и чињеница да знатан удео у путној мрежи чине и некатегорисани путеви (служе за долазак до сеоских домаћинстава, шумских и пољопривредних парцела, до насипа за одбрану од поплава и друго) може се закључити да је неопходно приступити систематизацији података целокупне путне мреже јавних путева на територији општине Рача.

Значајан проблем је што није решена имовина за све путеве и њихов статус у катастру. Упоредо са израдом и стављањем у функцију информационог система потребно је приступити активностима на озакоњењу и решавању имовинско правних односа од значаја за развој и одржавање локалне путне инфраструктуре.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 250.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, ЈП Путеви Србије, Општина Рача, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 2.1.2. Унапређење путне инфраструктуре

Општина Рача на својој територији има укупно 176 км локалне путне мреже, од тога је под савременим коловозом 65 км, остало чине путеви од туцаника и земљани путеви. У циљу осавремењавања локалне путне мреже план је да се у наредном периоду изгради још 55 км. Унапређењем путне мреже кроз асфалтирање локалних путева и улица, побољшаће се квалитет живота локалног становништва нарочито у руралном подручју, а такође и обезбедити боља повезаност свих делова наше општине, што ће створити услове за убрзани развој привреде и привлачење нових инвестиција. Поред изградње локалних путева план је да се сваке године врши и редовно одржавање постојећих путева у циљу очувања квалитета постојеће путне мреже.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 3.000.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, ЈП“Путеви Србије, Општина Рача, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 2.1.3. Санација и изградња водоводне мреже и система за водоснабдевање

План општине Рача је да у наредном периоду изврши реконструкцију водоводне мреже у градском насељу Рача у дужини од око 12 km са успостављањем надзорно-управљачког система за комплетан систем за водоснабдевање укључујући и осавремењавање и проширење капацитета постројења за пречишћавање пијаће воде, као и изградњу бунара за водоснабдевање градског насеља Рача и изградњу бунара за водоснабдевање у руралном подручју. Поред наведеног план је и да се у свим селима на територији општине Рача изграде сеоски водоводи, којим ће се сеоско становништво снабдевати здравом пијаћом водом. На тај начин побољшаће се здравље становништва и омогућиће се константно снабдевање водом становништва и привреде.

Одговорна страна: Општина Рача, Јавно комунално предузеће

Процењена вредност мере: 7.000.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство животне средине, Дирекција за воде, Канцеларија за управљање јавним улагањима, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 2.1.4. Санација и изградња система за сакупљање, одвођење и пречишћавање отпадних вода

Опис мере: Канализационом мрежом обухваћено је око 80% градског насеља Рача. План је да се реконструише и прошири постојећа канализациона мрежа како фекалане, тако и атмосферске канализације. Поред реконструкције канализационе мреже, потребно је изградити/реконструисати и главни колектор отпадних вода који ће канализацију спровести до ППОВА. План је да се у наредном периоду изгради канализациона мрежа у свим селима на територији наше општине и да се део и сеоског подручја прикључи на ППОВ. Због повећања броја корисника потребно је извршити модернизацију технологије

и повећати капацитете ППОВ “Рача“, као и изградити још једно ППОВ у руралном подручју.

Одговорна страна: Општина Рача, Јавно комунално предузеће

Процењена вредност мере: 10.000.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство заштите животне средине, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 2.1.5. Изградња Котларнице на дрвну сечку и природни гас

План општине Рача је да се изгради Котларница на дрвну сечку и природни гас којом ће се у будућности снабдевати топлотном енергијом постојећи јавни објекти. Топлотном енергијом из ове котларнице снабдеваће се 10 јавних објеката. Јавни објекти у општини Рача, као и друге јавне институције које су битне за становнике општине, лоцирани су у засебним објектима у центру града. У овим објектима постојећи систем грејања је успостављен кроз индивидуалне инсталације радијаторског грејања и припадајуће котларнице на лож-уље, мазут, угаљ, дрва и електричну енергију. Сви системи грејања су функционални, али у доста лошем стању и представљају велике загађиваче. Изградњом котларнице на дрвну сечку значајно ће се смањити загађење ваздуха, али и појефтинити трошкови грејања јавних објеката.

Одговорна страна: Општина Рача, Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката

Процењена вредност мере: 1.300.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Општина Рача, Канцеларија за управљање јавним улагањима, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.2: Унапређење објеката јавне намене, културе и спорта

План општине Рача је да у наредном периоду побољша квалитет боравка корисника објеката јавне намене, кроз реконструкцију и опремање школа и предшколске установе, како у градском тако и у руралном подручју општине. Поред образовних институција, потребно је реконструисати и Домове културе како у градском насељу Рача, тако и у руралном подручју општине. Општина Рача има две установе културе, КЦ “Радоје Домановић“ у Рачи и Народна библиотека „Радоје Домановић“ за које је потребно изградити нови објекат.

Нови простор је потребно обезбедити и за Центар за социјали рад „Шума дија“- одељење у Рачи. Просторије Центра за социјални рад су неадекватне и неприступачне корисницима, пре свега старима и ОСИ. У наредном периоду план је и да се реконструише и опреми и Дом здравља „Милоје Хаџић –Шуле“ у Рачи, као једина здравствена установа на територији општине Рача, а све у циљу побољшања услова запослених и пацијената који користе услуге здравствене заштите. Изградња и адаптација спортских објеката како у градском насељу Рача, тако и у руралном подручју допринеће побољшању квалитета живота грађана наше општине ,а пре свега младих.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
Број изграђених, реконструисани и дограђених објеката из области образовања	2	10

Број реконструисаних и изграђених објеката из области културе	0	5
Број адаптираних објеката из области социјалне заштите	0	1
Број реконструисаних објеката из области здравствене заштите	2	3
Број изграђених и реконструисаних спортских објеката	2	10
Број реконструисаних објеката културно-историјског значаја	0	1
Број јавних зграда на којима је унапређена енергетска ефикасност	/	10

Мера 2.2.1. Изградња и адаптација образовних објеката

У циљу обезбеђивања адекватног простора и услова за рад у школама, као основе за квалитетну наставу, безбедност, приступачност, потребан ниво хигијене и енергетске ефикасности објеката, неопходна је реконструкција и доградња, као и опремање ОШ "Карађорђе" у Рачи, као централне школе, и већег броја подручних школа на сеоском подручју општине у селима Доња Рача, Мало Крчмаре, Сараново, Ђурђево, Поповић, Велико Крчмаре, Вишевац, Сепци и друге, где се током периода имплементације плана укаже потреба за реконструкцијом или адаптацијом. План је да се изврши и реконструкција и доградња Средње школе „Ђура Јакшић“, као и изградња Ученичког дома за потребе СШ „Ђура Јакшић“. Током 2021. године потребно је извршити опремање реконструисане и дограђене ПУ „Наша радост“ у Рачи. Како би предшколска установа била сигурна и безбедна средина за учење и развој деце, потребно је израдити пројектну документацију и изградити нову ограду око установе и уредити двориште установе. Ограда би била од бетонског дела, капије од гвожђа и простирала би се око целог дворишта установе. У дворишту би требало да се направи мало дечје игралиште, разне дрвене кућице, реквизити и справе са гуменим подним облогама, сточићи и клупице, пешчаник и испред јасленог дела би се направио летњиковац где би боравила деца јасленог узраста. Поред наведеног потребна је и изградња гараже за аутомобиле установе.

То су све предуслови за даље унапређење наставних програма и осавременавање метода, као и програма инклузивне наставе.

Одговорна страна: Општина Рача, предшколске установе "Наша радост", Средња школа "Ђура Јакшић", Основна школа "Карађорђе"

Процењена вредност мере: 6.500.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство просвете, Канцеларија за управљање јавним улагањима, Општина Рача, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 2.2.2. Изградња и адаптација спортских објеката

За унапређење спортске инфраструктуре и обезбеђивање простора тј. довољног броја спортских сала и терена, планирају се инвестиције од којих су капиталне:

- изградња затвореног пливачког базена,
- реконструкција спортске хале у оквиру школско–спортског комплекса ОШ "Карађорђе" у Рачи,
- Реконструкција и доградња отвореног базена у Рачи,
- постављање Балон сале и терена за мале спортове у Рачи,

- реконструкција тениског терена и терна за мале спортове у оквиру школско-спортског комплекса и кошаркашког и мултифункционалног спортског терена при СШ „Ђура Јакшић“ у Рачи,
- изградња трибина на фудбалском терену у Рачи.

У периоду имплементације Плана развоја општине Рача планира се и изградња терена за мале спортове у рураним подручјима општине.

Одговорна страна: Општина Рача, Спортски клубови

Процењена вредност мере: 2.500.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Надлежна министарства, Општина Рача, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 2.2.3. Изградња и адаптација објеката културе

План општине Рача је да се у наредном периоду обезбеди адекватан простор за установе културе на територији општине Рача. Пре свега реконструкцијом постојећег Дома културе и изградњом новог објекта за потребе градске библиотеке и КЦ „Радоје Домановић“ у Рачи. Зграда Културног центра „Радоје Домановић“ у Рачи грађена је шездесетих година двадесетог века, и прилагођена је условима рада, стандардима, прописима и потребама тог времена. У току више од пола века колико је у функцији, поред текућег одржавања, рађено је и више реконструкција различитог обима. Услед померања тла испод десног дела зграде, али и због лошег квалитета материјала од којих је саграђена, зграда се данас налази у јако лошем стању. Због пуцања носећих зидова угрожена је безбедност боравка у десном крилу. Трошкови одржавања су изнад свих прихватљивих граница, а сама зграда је функционално и просторно превазиђена. Реализација ове мере подразумева следеће активности:

- реално сагледавање потреба рада пре свега Културног центра и Народне библиотеке „Радоје Домановић“ у Рачи, али и других институција, установа, удружења и појединаца, у циљу што реалнијег дефинисања пројектног задатка, са посебним акцентом на могућности смањења трошкова рада и одржавања зграде, као и могућностима комерцијализације садржаја и просторних капацитета.
- пројектовање
- обезбеђивање извора финансирања

Током периода имплементације Плана развоја општине Рача, планира се и реконструкција Домова културе у руралним подручјима како би се створили услови за унапређење културних садржаја и доступност истих свим мештанима наше општине.

Одговорна страна: Општина Рача, КЦ „Радоје Домановић“

Процењена вредност мере: 2.000.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Општина Рача, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 2.2.3. Реконструкција и адаптација објеката од културно-историјског значаја

Мера реконструкције и адаптације објеката од културно-историјског значаја једна је од приоритетних за општину Рача. Свакако најзначајније место заузима “Карађорђевог дом”, који је саграђен 1932. године и представља непокретно културно добро као споменик културе. Као грађевина Карађорђевог дом је имао узор у средњовековним монументалним

дворцима и представља објекат са пет зупчастих кула, на угловима и на средини главне фасаде. Са својом разуђеношћу и лепотом се својевремено убрајала у лепше и репрезентативне објекте у Краљевини Југославији. У изградњи зграде која је првобитно била намењена смештају сирочади, учествовала је и краљица Марија Карађорђевић. После Другог светског рата у њој је била смештена Основна школа „Карађорђе“, да би од 1999. године имала функцију колективног центра за смештај привремено расељених са Косова и Метохије. Након измештања расељених лица, овај објекат је у доста лошем стању па је потребно извршити реконструкцију објекта и дати му одговарајућу намену. Поред Карађорђевог дома, план је и адаптација и реконструкција и других објеката од културно историјског значаја који представљају културно-историјско наслеђе општине Рача.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 1.300.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 2.2.5. Изградња и адаптација здравствених објеката

Приритет у области здравства је реконструкција и опремање Дома здравља „Милоје Хацић-Шуле“ у Рачи, као једине здравствене установе на територији наше општине. Услуге ове здравствене установе користе сви становници наше општине. У циљу обезбеђивања адекватног простора и услова за рад у овој здравственој установи, као основе за пружање што квалитетнијег нивоа здравствених услуга, приступачности и енергетске ефикасности објекта неопходно је извршити реконструкцију објекта.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 1.500.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство здравља, Канцеларија за управљање јавним улагањима, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 2.2.6. Адаптација објеката социјалне заштите

Приритет у области социјалне заштите је обезбеђивање адекватног простора за Центар за социјални рад „Шумадија“ – одељење у Рачи, као једине установе социјалне заштите на територији општине. Постојећи простор који сада користи ЦСР није адекватан јер не испуњава основне стандарде у складу са Законом, па је неопходно изнаћи нови простор и исти опремити за потребе рада ЦСР. Услуге ове установе користе сви становници општине који су у стању социјалне потребе. У циљу обезбеђивања адекватног простора и услова за рад у овој установи, као основе за пружање што квалитетнијег нивоа услуга, приступачности, неопходно је извршити адаптацију и опремање простора.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 35.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Општина Рача, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 2.2.7. Унапређење енергетске ефикасности јавних зграда и институција

Мера има за циљ унапређење енергетске ефикасности јавних зграда и институција

(школа, здравствених и социјалних установа, установа јавне управе,...) на територији општине Рача, смањење трошкова њиховог коришћења и очување животне средине кроз коришћење обновљивих извора енергије.

Прва фаза мере обухвата израду пројектно- техничке документације и елабората о енергетској ефикасности јавних зграда, док ће се у другој фази спроводити радови на јавним зградама. Планом је предвиђено да се на минимум 10 јавних зграда и институција реализују пројекти унапређења енергетске ефикасности.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 1.000.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство рударства и енергетике, Општина Рача, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.3: Унапређење и реконструкција уличне расвете, телекомуникационе и електро мреже

План је да у наредном периоду сва села на територији општине Рача, добију јавну расвету. Последњих година се предузимају мере како би села добила јавну расвету. За сада јавну расвету има градско насеље Рача, део села Мирашевца, Бошњана, Поповића, Вучића, Доње Раче, Великог Крчмара, Вишевца, Трске, Сипића, Саранова, Малог Крчмара и Сепца. План је да у периоду имплементације Плана развоја општине Рача сва села која добију јавну расвету на читавој територији. На овај начин би се побољшао квалитет живота у руралним крајевима општине.

Побољшањем услова живота створили би се предуслови за останак младих на селу. Обзиром да јавна расвета у градском насељу Рача није реконструисана дужи низ година, потребно је извршити реконструкцију јавне расвете са циљем побољшања енергетске ефикасности исте, потпуним преласком на ЛЕД расвету или нека друга решења која доприносе енергетској ефикасности у циљу смањења трошкова плаћања електричне енергије и трошкова одржавања исте.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
% Територије општине Рача покривен јавном расветом	60 %	100 %
% Реконструисане јавне расветеу градском насељу Рача	0 %	100 %
% Реконструисане јавне расвете на сеоском подручју	0 %	100 %
% Покривености територије мобилном телефонијом	85 %	100 %
% Покривености територије оптичком мрежом	10%	50%
Повећан број трафо станица на територији општине	/	5 нових

Мера 2.3.1. Реконструкција и проширење уличне расвете

У циљу повећања енергетске ефикасности и смањења трошкова одржавања јавне расвете, неопходно је извршити реконструкцију јавне расвете у градском насељу и селима која већ годинама имају јавну расвету, али није рађена реконструкција. План је да све сеоске месне заједнице којих има 15 на територији општине Рача у периоду имплементације Плана развоја општине Рача добију јавну расвету на читавој територији.

Одговорна страна: Општина Рача, ЈП за управљање и развој инфраструктурних објеката општине Рача

Процењена вредност мере: 400.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Општина Рача, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 2.3.2. Подстицај за унапређење и покретање административних поступака за реконструкцију телекомуникационе мреже

Рубни делови општине Рача као што су села Борци, Доње Јарушице готово да немају услугу мобилне телефоније. Такође и фиксна телефонија веома лоше функционише, па су мештани ових села готово одсечени што се тиче телекомуникација. Велики проблем за њих представља пре свега комуникација са здравственим установама, Центром за социјални рад, полицијом и др. јавним службама и установама.

У решавању овог проблема потребно је да се укључе институције Општине Рача које ће са оператерима мобилне телефоније изнаћи решење за проблеме мештана овог дела општине. Обзиром да се и настава у школама одвија *on line* услед пандемије изазване COVID 19, то је велики проблем за ученике из ових села који су лошег материјалног стања немају приступ интернету како би похађали наставу.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 50.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Телекомуникациони оператери, Општина Рача, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 2.3.3. Унапређење и реконструкција електро мреже

У циљу унапређења електро мреже на територији општине Рача неопходно је извршити реконструкцију постојеће електро мреже посебно у руралном подручју, јер услед дотрајалости долази до честих кварова и нестанка струје, па често и до пада напона када није могуће нормално функционисање уређаја, што за последицу има кварове на кућним уређајима, као и прекид дотока електричне енергије и по више сати. Такође потребно је извршити и реконструкцију постојећих трафостаница као и изградити нове и повећати капацитете постојећих за потребе радних зона и насеља на територији општине. Мером је предвиђена и изградња додатних 10kV далековода који имају за циљ скраћивање дужина постојећих далековода и успостављање алтернативних "кружних" праваца за напајање трафостаница.

Одговорна страна: Општина Рача, ЈП за управљање и развој инфраструктурних објеката општине Рача

Процењена вредност мере: 350.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, ЕПС Дистрибуција огранак Крагујевац и ЕПС Дистрибуција огранак Топола, Општина Рача, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 2.3.4. Развој широкопојасне комуникационе инфраструктуре на територији општине

Улагање у област широкопојасног приступа директно утиче на повећање броја радних места, развој малих и средњих предузећа, конкурентност свих сектора привреде и унапређење квалитета живота грађана. Значај увођења широкопојасне комуникационе

инфраструктуре је посебно значајан за територију општине Рача која је доминантно рурална средина. То ће у значајној мери допринети унапређењу квалитета живота и останку младих у сеоским срединама. Мера подразумева изградњу ТК канализације у насељеном месту Рача, могућност изградње оптичке мреже у свим селима (уз локалне путеве) и изградњу веће мреже базних станица за мобилну телефонију.

Одговорна страна: Општина Рача, ЈП за управљање и развој инфраструктурних објеката општине Рача.

Процењена вредност мере: 1.000.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, трговине туризма и телекомуникација, Општина Рача, страни донатори/фондови).

Временски рок: до 2028.

ПРИОРИТЕТ 3: КОМУНАЛНЕ ДЕЛАТНОСТИ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Имајући у виду мали број становника у центру општине Рача, скромне привредне активности и одсуство индустријских објеката, може се рећи да у Рачи не постоји значајни притисак на животну средину. Озбиљни фактор притиска на животну средину у општини Рача је магистрални пут (М4: Марковац-Рача-Топола-Аранђеловац-Лазаревац), који пролази кроз центар насеља и изазива одређено загађење ваздуха и повећање буке. Са аспекта угрожености животне средине, највећи проблем градског насеља Рача односи се на одвођење и пречишћавање комуналних отпадних вода (тренутно се отпадне воде уливају директно у реку Рачу). Као приоритетан циљ заштите и унапређења животне средине поставља се задатак реконструкције и изградње система градске канализације и постројења за пречишћавање отпадних вода, не само за градска насеља, него и за околна приградска насеља. У руралном делу општине Рача стање животне средине је другачије него у самом централном језгру. Основни проблеми везани за животну средину су: нерешено питање водоснабдевања, нерешено питање одвођења отпадних вода из сеоских насеља, нередовна контрола квалитета воде за пиће из приватних сеоских бунара, проблем дивљих депонија отпада, уношење материја загађивача у водотокове. Проблем дивљих депонија присутан у свим руралним подручјима Србије, изражен је и на подручју општине Рача. Један од основних, првих задатака локалне самоуправе у решењу овог проблема је да изврши рекогносцирање терена, и на основу истог, изради катастар постојећих дивљих депонија на подручју општине.

Допринос приоритета остваривању циљева Агенде 2030

Преговарачко поглавље са Европском унијом	
Поглавље 27 - Животна средина	

Допринос ЦОР - Агенда 2030	
Циљ	Показатељи
6.1 До 2030. постићи универзалан и једнак приступ безбедној и приуштивој пијаћој води за све.	6.1.1 Удео становништва које користи пијаћу воду из система којима се безбедно управља
6.3. До 2030. унапредити квалитет воде смањењем загађења, елиминисати одлагање и на најмању могућу меру свести испуштање опасних хемикалија и материја, преполовити удео непречишћених отпадних вода и значајно повећати рециклирање и безбедну поновну употребу на глобалном нивоу.	6.3.1 Удео отпадних вода које се безбедно пречишћавају

<p>6.4. До 2030. битно повећати ефикасност коришћења воде у свим секторима и обезбедити одрживу експлоатацију воде и снабдевање слатком водом како би се одговорило на несташицу воде и у знатној мери смањило број људи који се суочавају са несташицом воде.</p>	<p>6.4.1 Промене у ефикасности коришћења вода током времена</p>
<p>11.6 До 2030. смањити негативан утицај градова на животну средину мерен по глави становника, са посебном пажњом на квалитет ваздуха и управљање отпадом на општинском и другим нивоима.</p>	<p>11.6.1 Удео комуналног чврстог отпада који се редовно прикупља и који се на одговарајући начин одлаже у укупној количини генерисаног комуналног чврстог отпада, по градовима</p>
<p>12.2 До 2030. постићи одрживо управљање и ефикасно коришћење природних ресурса.</p>	<p>12.2.2 Домаћа потрошња материјала, домаћа потрошња материјала по глави становника, и домаћа потрошња материјала по БДП</p>
<p>15.1. До 2020. осигурати очување, обнову и одрживо коришћење копнених и унутрашњих слатководних екосистема и њиховог окружења, посебно шума, мочварног земљишта, планина и исушеног земљишта, у складу са обавезама према међународним споразумима.</p>	<p>15.1.1 Површина под шумама као удео у укупној копненој површини</p>
<p>15.2. До 2020. промовисати имплементацију одрживог управљања свим врстама шума, зауставити крчење шума, обновити уништене шуме и повећати пошумљавање на глобалном нивоу.</p>	<p>15.2.1 Напредак у правцу одрживог управљања шумама</p>
<p>15.3. До 2020. борити се против дезертификације, обнављати деградирано земљиште и тло, укључујући земљиште под утицајем дезертификације, суша и поплава, и тежити да се у свету неутрализује деградација земљишта.</p>	<p>15.3.1 Удео деградираног земљишта у укупним копненим површинама</p>

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.1: Унапређење рада ЈКП и ЈП за управљање и развој инфраструктурних објеката

Јавно комунално предузеће „Рача“ основано је и послује ради обезбеђивања трајног обављања комуналних делатности као делатности од општег интереса и уредног задовољавања потреба крајњих корисника услуга, и то: снабдевање водом за пиће, пречишћавање и одвођење атмосферских и отпадних вода, управљање пијацама, одржавање чистоће на површинама јавне намене, одржавање јавних зелених површина. Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката основано је за коришћење, управљање, заштиту и унапређивање: улица, општинских и некатегорисаних путева, водотокова другог реда који су у надлежности општине Рача, паркиралишта на територији општине Рача, зелених површина, шеталишта и бицикличких стаза; одржавање и коришћење пословног и стамбеног простора; обезбеђивање јавне расвете; обезбеђивање услова за унапређивање; употребу, уређивање и заштиту грађевинског земљишта; изградњу објекта од посебног значаја за општину Рача, и др. Како би наведена предузећа ефикасно обављала своје активности потребно је унапредити људске, институционалне и техничке ресурсе.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
Повећан број запослених у ЈКП» Рача»	20	29
Повећан број запослених у ЈП за управљање и развој инфраструктурних објеката « Рача»	0	5
Повећане субвенције према ЈКП и ЈП у %	15 %	30 %

Мера 3.1.1. Јачање људских капацитета ЈКП и ЈП

Јавно комунално предузеће "Рача" из Раче у свом делокругу рада као поверени посао има управљање водоводним и канализационим системом за градско насеље Рача, па је у том циљу са пуштањем у рад ППВ и ППОВ потребно упослити додатни кадар за рад на овим постројењима и то: инжењера за заштиту животне средине, технолога и још 7 лица како би се унапредили људски капацитети за рад ЈКПа и како би се квалитетније управљало комплетним системом водовода и канализације. Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача је предузеће које је основано од стране СО Рача крајем 2016. године. Највећи проблем са којим се предузеће суочава је недостатак стручног кадра за обављање поверених послова од стране оснивача. Предузеће је током свог рада ангажовало лица по уговору о привременим и повременим пословима, али то није довољно за нормалан рад предузећа. Додатни проблем је и што је за ново запошљавање потребна сагласност Министарства, коју ЈП није успела да добије и ако је много пута тражена. Како би предузеће могло да функционише потребно је запошљавање минимум 5 лица и то: грађевинске, саобраћајне, правне и економске струке.

Одговорна страна: Општина Рача, ЈКП и ЈП за управљање и развој инфраструктурних објеката

Процењена вредност мере: 650.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Општина Рача, ЈКП" Рача", ЈП за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2025.

Мера 3.1.2. Унапређење опреме и механизације за рад ЈКП и ЈП за управљање и развој инфраструктурних објеката

Како би се унапредио рад ЈКП" Рача" из Раче, потребно је набавити додатну механизацију и то: грађевинске машине-багер, возило за распушавање канализације, возило са тарупом, теретно возило и опрема за пијаце. Потребна опрема за унапређење рада Јавног предузећа за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача су рачунари и рачунарска опрема, потребни лиценцирани програми, административна опрема, једно возило за потребе терена.

Одговорна страна: Општина Рача, ЈКП и ЈП за управљање и развој инфраструктурних објеката

Процењена вредност мере: 700.000 ЕУР/годишње

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Општина Рача, ЈП за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 3.1.3. Јачање финансијских капацитета ЈКП и ЈП за управљање и развој инфраструктурних објеката

У циљу унапређења пружања услуга снабдевања здравом пијаћом водом становништва и одвођења отпадних вода неходно је да ЈЛС у наредном периоду субвенционише из локалног буџета рад ПППВ и ППОВ, обзиром да трошкове рада ових постројења није могуће у потпуности финансирати из наплате од грађана и привреде. Поред субвенција од стране оснивача јачање финансијских капацитета ЈКП и ЈП је могуће и кроз пружање нових услуга према оснивачу, као и све већа окренутост према пословању са трећим лицима, односно пословање по тржишним принципима. Јачање финансијских капацитета је тесно повезано са кадровским капацитетом и опремом и механизацијом коју предузећа поседују.

Одговорна страна: Општина Рача, ЈКП и ЈП за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача.

Процењена вредност мере: 450.000 ЕУР/годишње

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство Општина Рача, ЈКП“ Рача“ и ЈП за управљање и развој инфраструктурних објеката Рача, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3.2: Проактивна заштита животне средине

Са аспекта угрожености животне средине, највећи проблем градског насеља Рача односи се на одвођење и пречишћавање комуналних отпадних вода (тренутно се отпадне воде уливају директно у реку Рачу). У руралном делу општине Рача стање животне средине је другачије него у самом централном језгру. Основни проблеми везани за животну средину су: нерешено питање водоснабдевања, нерешено питање одвођења отпадних вода из сеоских насеља, нередовна контрола квалитета воде за пиће из приватних сеоских бунара, проблем дивљих депонија отпада, уношење материја загађивача у водотокове. Посебну пажњу потребно је посветити повећању територије која је покривена прикупљањем неопасног отпада, која је у овом тренутку на 30% од укупне територије општине. Поред пројеката који се баве заштитом животне средине, потребно је и организовати кампање и едукације за становништво на тему заштите животне средине. Планирано је да се у наредном периоду организује минимум 10 едукација.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
Покривеност становништва општине Рача организованим прикупљањем неопасног отпада	36 %	100%
Спроведене кампање, едукације о унапређењу животне средине (укупан број)	0	10
Финансирани пројекти који се баве унапређењем квалитета животне средине	0	5

Мера 3.2.1. Унапређење система управљања отпадом

Послови прикупљања и депоновања отпада поверени су предузећу FCC “ЕКО“ из Београда. Сакупљање и одлагање неопасног отпада врши се за градског насеље Рача са приградским насељима и село Доња Рача. У циљу унапређења система управљања отпадом потребно је да сва села на територији општине Рача имају организовано одлагање, прикупљање и одвожење неопасног отпада.

Одговорна страна: Општина Рача, ЈКП

Процењена вредност мере: 1.000.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, општина, грађани, FCC“ЕКО“ доо, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 3.2.2. Унапређење медијума животне средине (вода, ваздух, земљиште)

У циљу унапређења ове мере неопходно је едуковати грађане о неопходности заштите животне средине кроз различите видове едукације, медијске промоције, капање и друге видове обраћања грађанима. Потребно је упознати грађане о забрани и санкцијама које су прописане за испуштање отпадних вода у канале поред путева или њихово одвођење у оближње водотокове. Унапређење квалитета земљишта и ваздуха такође зависи од свести грађана о потреби заштите животне средине. Потребно је јачати НВО које се баве темом животне средине и активно их укључити у кампању заштите животне средине која би обухватила територију читаве општине.

Одговорна страна: Општина Рача, ЈКП

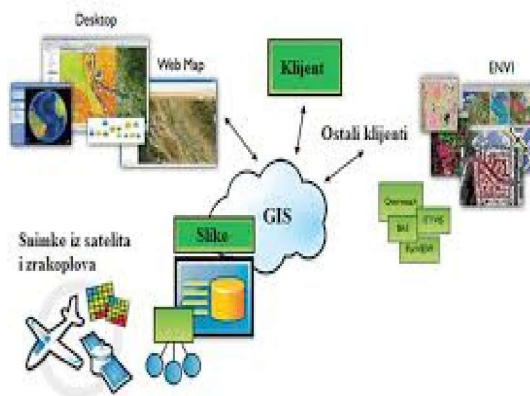
Процењена вредност мере: 20.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Надлежно Министарство, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

ПРИОРИТЕТ 4: АДМИНИСТРАЦИЈА

Администрација представља веома важан сегмент у развоју једне локалне самоуправе. Општина Рача, у складу са оријентацијом и настојањима Владе Републике Србије и Министарства државне управе, има намеру да управу учини модерним сервисом за грађане и привреду, препознајући да је добро управљање предуслов за развој локалне заједнице.

У складу са чланом 2. Закона о локалној самоуправи („Службени Гласник РС“ број 129/2007, 83/2014-др.закон, 101/2016-др.закон и 47/2018) локална самоуправа је право грађана да непосредно и преко слободно изабраних представника управљају јавним пословима од непосредног, заједничког и општег интереса за локално становништво, као и право и обавеза органа локалне самоуправе да, у складу са законом, планирају, уређују и управљају јавним пословима који су у њиховој надлежности и од интереса за локално становништво.

У складу са Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у Општинској управи општине Рача и Општинском правобранилаштву („Службени Гласник општине Рача“ број 2/2020) утврђене су три основне унутрашње организационе јединице:

- Одељење за општу управу, друштвене делатности, заједничке и инспекцијске послове (20 запослених)
- 2.Одељење за изградњу, урбанизам и локални економски развој (4 запослених)
- Одељење за привреду, пољопривреду, буџет и финансије (15 запослених).

У одељењима, као основним организационим јединицама, формиран су одсеци као унутрашње организационе јединице.

У оквиру Одељења за општу управу, друштвене делатности, заједничке и инспекцијске послове, образују се следећи одсеци:

- Одсек за друштвене делатности, имовинско-правне и инспекцијске послове,
- Одсек за грађанска стања, матичну службу и послове месних канцеларија,
- Одсек за заједничке послове.

У оквиру Одељења за привреду, пољопривреду, буџет и финансије образују се следећи одсеци:

- Одсек за привреду, буџет и финансије,
- Одсек за утврђивање, наплату и контролу јавних прихода.

Општинска управа општине Рача има 39 систематизованих радних места, и број попуњених места је 39 укључујући и лица ангажована на одређено време. Према евиденцији Одељења за друштвене делатности, а према потражњи услуга које су у надлежности локалне самоуправе, константан је недостатак људских ресурса како би се побољшао квалитет и доступност услуга грађанима. Осим повећања броја запослених потребно је унапредити и степен информисаности грађана о јавним политикама које доноси и спроводи локална самоуправа. Укључивање грађана у процес рада локалне самоуправе и комуникација са њима од великог је значаја за развој наше општине, јер се таквим поступањем креира општина по мери свих грађана, а управа свој рад спроводи на транспарентан начин. Транспарентан приступ у раду унапређује поверење грађана у локалну самоуправу, којој је своје становништво приоритетно укључено у процес доношења важних одлука везаних за развој општине.

Допринос приоритета остваривању циљева Агенде 2030

Преговарачко поглавље са Европском унијом
Поглавље број 10 - Информационо друштво и медији
Поглавље број 22 - Регионална политика и координација структурних инструмената

Допринос ЦОР-Агенда 2030	
Циљ	Показатељи
4.3. До 2030. обезбедити једнаку доступност приступачног и квалитетног стручног образовања на свим нивоима, укључујући и универзитетско, за све жене и мушкарце	4.3.1 Стопа учешћа младих и одраслих у формалном и неформалном образовању и обукама у претходних 12 месеци, према полу
16.6. Развити делотворне, одговорне и	16.6.2 Удео становништва које

транспарентне институције на свим нивоима	је задовољно својим последњим искуством са јавним службама
16.7. Осигурати одговорно, инклузивно, партиципативно и репрезентативно доношење одлука на свим нивоима	16.7.1 Удео различитих позиција (по полу, старости, инвалидитету, и популационим групама) у јавним институцијама (законодавство, јавне услуге, и правосуђе на националном и локалном нивоу) у односу на националну дистрибуцију 16.7.2 Удео становништва које сматра да је процес доношења одлука инклузиван и одговара на потребе, по полу, старости, инвалидитету или популационим групама
16.10. Осигурати јавни приступ информацијама и заштиту основних слобода, у складу са националним законодавством и међународним споразумима	16.10.2 Број држава које усвајају и спроводе уставне, законске и/или политичке гаранције за приступ информацијама од јавног значаја
16.b Промовисати и спроводити недискриминаторске законе и политике ради постизања одрживог развоја	16. b. 1. Удео становништва које је изјавило да је током претходних 12 месеци имало осећај да је дискриминисано или узнемиравано по неком основу дискриминације која је забрањена према међународном праву људских права

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 4.1: Унапређење комуникације између општине, месних заједница и грађана

Константна комуникација са становништвом и укључивање грађана у поступке доношења одлука, креирања јавних политика, планских аката, развоја привреде и пољопривреде, успостављања система одрживог развоја заједнице од неизмерног је значаја за развој локалне самоуправе. Детаљнији приказ приоритетног циљ биће разрађен кроз секторске стратегије и акционе планове који се односе на комуникацију са грађанима, управљање људским ресурсима у локалној самоуправи, родну равноправност, унапређење техничких ресурса локалне самоуправе.

Према евиденцији Одељења за друштвене делатности, а према потражњи услуга које су у надлежности локалне самоуправе, константан је недостатак људских ресурса како би се побољшао квалитет и доступност услуга грађанима. Осим повећања броја запослених потребно је унапредити и степен информисаности грађана о јавним политикама које доноси и спроводи локална самоуправа. Укључивање грађана у процес рада локалне самоуправе и комуникација са њима од великог је значаја за развој наше општине, јер се

таквим поступањем креира општина по мери свих грађана, а управа свој рад спроводи на транспарентан начин. Транспарентан приступ у раду унапређује поверење грађана у локалну самоуправу, којој је своје становништво приоритетно укључено у процес доношења важних одлука везаних за развој општине.

У циљу унапређења комуникације између локалне самоуправе и њених грађана неопходно је унапредити капацитет људских ресурса у управи, степен информисаности грађана, као и техничких ресурса у руралним месним заједницама. Како би комуникација са грађанима била спроведена квалитетно и благовремено, а услуге пружене ефикасно и ефективно потребно је едуковати кадар у Општинској управи. Уз едукован кадар функционалност општине би била унапређена.

Осим едукованог кадра, неопходно је унапредити информационе системе и софтверска решења на којима су засновани програми за пружање услуга грађанима и обраду података. Уз унапређене људске и техничке капаците, успостављен одржив систем модерних информационих технологија, побољшану безбедност Општина Раца поприма карактеристике „паметног града“ у будућности.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана Вредност
Дигитализација рада управе	30%-2020.	100%-2028
Техничка опремљеност месних заједница	10%-2020.	100%-2028
Унапређен рад Јединственог управног места	30%-2020.	70%-2028

Мера 4.1.1. Креирати моделе и механизме комуникације како би сви грађани били информисани – општински информатор, друштвене мреже и инфо-телефон

Недовољна информисаност становништва о процесу доношења јавних политика, спровођењу разних програма и пројеката један је од сегмената који су препознати као неопходни за унапређење квалитета живота у општини Раца у наредном развојном периоду. Потребно је унапредити механизме комуникације са становништвом кроз детљанији приказ рада управе, кроз ажуран Информатор о раду органа локалне самоуправе, унапређен квалитет и квантитет информисати грађана о раду управе путем друштвених мрежа. У циљу унапређења консултација са грађанима потребно је умрежити месне заједнице и увести електронску писарницу, извршити техничко опремање месних заједница, набавити инфо телефоне за пружање информација о услугама које пружа управа. Свака месна заједница биће технички опремљена и Савети месних заједница, ће бити у обавези да становништво, које представљају, путем инфо телефона, обавештавају о свим значајним темама којима се локална самоуправа бави, док ће секретари месних заједница моћи у сваком тренутку да им обезбеде информације о процесу обраде њихових предмета у локалној самоуправи. Осим унапређења техничких ресурса, потребно је и успоставити интерактивни сервис за непосредну комуникацију са грађанима кроз анкетирање грађана о задовољству услугама које пружа локална самоуправа. Како би се квалитет спровођења јавних политика унапредио, а у циљу побољшања комуникације са становништвом, потребно је извршити едукацију кроз неформално образовање и омогућити грађанима из руралних месних заједница да стекну сазнања о правилном начину укључивања у креирање одлука, као и праћење њихове реализације.

Одговорна страна: Општина Рача, лице задужено за информације од јавног значаја
Процењена вредност мере: 30.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство државне управе, Министарство правде, Министарство за европске интеграције, СКГО, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2025.

Мера 4.1.2. Организовање инфо-дана једном месечно у свакој од месних заједница и боља искоришћеност огласних табли у месним заједницама

Председници месних заједница орагнизоваће инфо-дан једном месечно како би упутили грађане о процесу рада и активностима управе у датом месецу. На свакој презентацији биће присутан релевантни службеник ОУП. Приликом увођења неких нових услуга или обавеза за грађане осим представника Општинске управе, биће ангажовани стручни консултанти, као и представници РЕДАСП-а, СКГО-а, РАС-а,... У току буџетске године биће организовани дани отворених врата свих институција.

Потребно је орагнизовати едукацију локалног становништва о услугама које локална самоуправа пружа, по областима. Упознати грађане са могућношћу информисаности путем инфо табли у месним заједницама и инфо табли локалне самоуправе. Упознати грађане са одредбама Закона о управном поступку, које се односе на оглашавање одређених аката на инфо табли. Побољшати комуникацију са грађанима кроз унапређење садржаја приказаних на инфо-таблама. Израдити онлине инфо-таблу за грађане о услугама локалне самоуправе у оквиру које ће имати могућност приступа административним поступцима у месним заједницама, увид у обраду својих предмета, преглед пореског задужења, као и приступ еУправи.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 5.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство државне управе, Министарство привреде, СКГО, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 4.1.3. Унапређење рада Јединственог управног места

Општина Рача успоставила је, уз помоћ Министарства државне управе и локалне самоуправе, Јединствено управно место у децембру 2020. године у оквиру кога је омогућила грађанима да на једном месту могу да добију услуге разних одсека Општинске управе, попут дечије и борачко инвалидске заштите, пољопривреде, водошривреде и развоја села, матичне службе, инспекција. У наредном периоду потребно је обезбедити систем одрживости Јединственог управног места како кроз квалитетне постојећих, али и увођење нових услуга за грађане, кроз одржавање постојећих техничких ресурса, тако и кроз унапређење знања запослених у ЈУМ-у, унапређење софтверских и програмских решења за ефикасно пружање услуга грађанима. У наредном развојном периоду потребно је успоставити системе и потписати споразуме о сарадњи са другим институцијама на локалу и проширити обим услуга које се пружају у оквиру ЈУМ-а. У циљу проширења обима услуга, потребно је извршити техничко опремање просторија, као и ресурсе за додатно ангажовање лица ангажованих за рад у ЈУМ-у.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 60.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство државне управе, Министарство за европске интеграције, СКГО, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 4.2: Оперативнија и функционалнија општинска управа

Континуирано унапређење људских ресурса у локалној самоуправи од пресудног је значаја за економски развој локалне заједнице. Едукована лица благовремено и квалитетно ће припремати и спроводити акта у складу са законским одредбама. Детаљнија разрада управљања људским ресурсима биће приказана у Правилнику о управљању људским ресурсима и стручном осособљавању запослених у Општинској управи.

У циљу привлачења инвестиција у складу са Законом о улагањима („Службени Гласник РС“ број 85/2015 и 95/2018) неопходно је успоставити Одељење за подршку инвестицијама како би се, уз стручан кадар, привукао што већи број инвеститора. Такође, неопходно је унапредити квантитет људских ресурса у јавним предзећима како би она могла ефективно и ефикасно да послују и обављају задатке из своје надлежности. Развој еУправе и ГИС-а биће један од основних алата за унапређење рада управе и пружање подршке грађанима и привреди. Детаљнија разрада наведеног приоритета биће приказана у секторским стратегијама и акционим плановима.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана Вредност
Број едукованих запослених	20%-2020	100%-2028
Правилник о систематизацији-оснивање Одељења за инвестиције и пројектни развој	Није основано-2020.	100%-2028
Број запослених у управи	40%-2020	90%-2028
Број запослених у ЈП	20%-2020	90%-2028
Унапређена еУправа	10%-2020.	80%-2028
Ажуриран ГИС, додате нове апликације	3 апликације-2020.	10 апликација-2028
Уведен Document Management System	Није уведено-2020	100%-2028

Мера 4.2.1. Повећање броја запослених у општинској управи

У складу са евиденцијом Одељења за друштвене делатности у Општинској управи тренутно је запослено 39 лица. У оквиру Одељења за привреду, пољопривреду, буџет и финансије ангажовано је 15 лица и сва су места попуњена, У оквиру Одељења за друштвене делатности, инспекцијске и имовинско-правне послове запослено је укупно 20, међутим упражњено је место извршиоца за управљање имовином, што представља велики проблем у функционисању локалне самоуправе, јер је реч о веома важном аспекту њене надлежности. У оквиру Одељења за изградњу, урбанизам и ЛЕР, запослена су 4 лица од чега се два лица баве пословима урбанизма, једно се бави саобраћајем и јавним набавкама и једно се бави локалним економским развојем, израдом и праћењем реализације пројеката. Судаћи према наведеним подацима неопходно је обезбедити финансијске и законске услове за ангажовање додатних лица у области јавних набавки, ЛЕР-а, имовине. У наредном развојном периоду неопходно је усвајање аката за управљање људским ресурсима и унапређење сектора за управљање људским ресурсима. Такође, потребно је унапредити срадњу са школама, Националном службом за запошљавање у циљу заједничког спровођења програма запошљавања и усмеравања едукације младих за рад у локалној самоуправи.

Одговорна страна: Општина Рача, Општинска управа
Процењена вредност мере: 15.000,00 ЕУР на годишњем нивоу
Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство државне управе, Министарство финансија, страни донатори/фондови)
Временски рок: до 2025.

Мера 4.2.2. Креирање одељења за инвестиције и пројектни развој

У складу са чланом 15. и 20. Закона о улагањима („Службени Гласник РС, број: 89/2015 и 95/2018), подршку инвестицијама, у оквиру Општинске управе општине Рача, пружа Одељење за изградњу, урбанизам и локални економски развој. У оквиру Одељења само једно лице, извршилац за ЛЕР, израду и праћење реализације пројеката се бави израдом и праћењем реализације пројеката и пружа подршку везану за улагања у општину Рача и креира програме за подршку улагањима. Осим наведеног лица, Јавно предузеће за праћење реализације инфраструктурних пројеката преузима имплементацију великих капиталних инвестиција и пружа подршку улагањима. Узимајући у обзир да наведено предузеће има само запослену директорку предузећа и да тренутни капацитети Општинске управе за подршку улагањима, нису довољни потребно је ангажовати и обучити нови кадар и тиме избећи припрему докумената за инвестиције ad hoc и скратити време потребно за инвестирање у општину Рача. Кроз ангажовање додатног кадра омогућава се детаљна аналитика економског развоја, као и праћење развоја привреде на локалу, подршка приликом припреме аката за сарадњу и презнатацију привреде у републици и иностранству.

У складу са члановима 15. и 17. Закона о улагањима („Службени Гласник РС, број: 89/2015 и 95/2018) надлежни орган јединице локалне самоуправе инструментима развојне политике подстиче привлачење улагања, брине о постојећим улагањима и њиховом проширењу, броју и укупној вредности улагања и квалитету улагача, примењује стандарде повољног пословног окружења и доноси одлуке о мерама за подстицање конкурентности локалне самоуправе у привлачењу улагања.

Основни елемент мера за подстицање конкурентности локалне самоуправе јесте опредељивање органа, као јединице за подршку улагањима. Кроз оснивање је Одељења за инвестиције и пројектни развој успоставља се механизам сталне комуникације и сарадње са привредом, као и механизма за припрему аката за унапређење економског развоја општине и привлачење инвестиција, ствара се тим за развој и праћење реализације пројеката. У циљу оснивања Одељења потребно је извршити реорганизацију у оквиру Општинске управе, унапредити знања постојећих људских ресурса и обучити нове људске ресурсе за подршку инвестицијама и пројектни развој.

Одговорна страна: Општина Рача
Процењена вредност мере: 5.000,00 ЕУР на годишњем нивоу
Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство државне управе, Министарство привреде, СКГО, страни донатори/фондови)
Временски рок: до 2028.

Мера 4.2.3. Реструктурирање јавних предузећа и повећање броја запослених

У Општини Рача тренутно постоје два јавна предузећа, и то: Јавно-комунално предузеће „Рача „ и Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката. У оквиру наведених предузећа, посебно у оквиру Јавно предузеће за управљање и развој инфраструктурних објеката, констатно се јавља проблем недостатка људских ресурса неопходних за функционисање јавног предузећа. У оквиру развојног периода неопходно је извршити ангажовање додатних људских ресурса и омогући предузећима квалитетно

обављање послова у оквиру својих надлежности. Ангажовање кадра потребно је урадити у сарадњи са Националном службом за запошљавање или извршити реструктурирање постојећих предузећа. Детаљнија разрада наведене мере биће приказана у оквиру планова рада и систематизација јавних предузећа, као и кроз акта у области запошљавања.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 20.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство државне управе, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 4.2.4. Модернизација и дигитализација послова у оквиру општинске управе

Модеран и брз приступ информацијама од пресудног су значаја за привлачење инвеститора. Схватајући озбиљно свој задатак, општина Рача је започела успостављање еУправе, успоставила је географско-информациони систем, у оквиру кога је приказала апликације које се тичу урбанистичког и просторног планирања, пољопривреде, имовине, а тренутно је у припреми и апликација везана за туризам. У оквиру наведених апликација приказани су подаци који су од користи како запосленима, тако и грађанима и инвеститорима. У наредном периоду неопходно је унапредити еУправу, кроз проширивање постојећих и увођење нових услуга, као и ажурирање ГИС-а и увођење нових апликација као што су управљање порезима, управљање гробљима, приказ водича за инвеститоре. Такође, потребно је извршити дигитализацију општинске архиве и увести систем за управљање документима (document management system) у циљу поспешивања ефикасности рада запослених и унапређивања квалитета пружања услуга грађанима.

Детаљнији приказ развоја ГИС-а, еУправе и система за управљање документима биће приказан кроз секторске стратегије, програме, акционе планове и правилнике. Запослени ће путем онлине приступа архиви, просторним подацима локалне самоуправе брже и квалитетније доносити развојне планове и стратешке одлуке за унапређење услова привређивања и подизање квалитета живота. Као подршку програмима потребно је набавити техничку опрему попут одговарајућих сервера, софтвера, како за наведене програме, тако и за постојеће програме који се користе у Општинској управи.

Осим унапређења техничких капацитета кроз нове услуге и нова софтверска решења неопходно је едуковати кадар Општинске управе општине Рача за употребу и коришћење наведених програма како би се они што ефикасније користили за пружање подршке грађанима и инвеститорима. Један од циљева руководства општине Рача јесте да кроз припремљене адекватне услове за инвеститоре, инфраструктурно опремљене радне зоне, спремну пројектно-техничку документацију, приступ свим релевантним подацима у оквиру географско-информационог система, ефикасно и електронско пружања свих услуга, Општина Рача постане атрактивно место за економски развој и улагања инвеститора.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 150.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство државне управе, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 4.2.5. Техничко опремање Скупштинске сале

У циљу унапређења рада одборника Скупштине општине Рача потребно је извршити уређење скупштинске сале, као и опремање иновативним технологијама, како би се унапредио систем рада и процес доношења одлука, процес гласања, статистичко праћење, аналитика, доступност електронског материјала, успоставили модерни, иновативни системи за вођење записника. За потребе рада Скупштине општине Рача потребно је извршити набавку рачунара, таблета, софтверски решења за рад скупштине.

Одговорна страна: Скупштина општине Рача

Процењена вредност мере: 100.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство државне управе, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2025.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 4.3. Рача – паметан град до 2028. године

Како би Рача у релативно кратком периоду стекла статус паметног града идентификоване су приоритетне мере и активности за реализацију циља у наредном планском периоду: формирање општинског дата центра, успостављање система видео надзора у саобраћају, јавним установама и јавним површинама и увођење система IoT инфраструктуре у комуналне услуге.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана Вредност
Успостављен дата центар	Није успостављен -2020.	40%-2028.
Број успостављених видео надзора	10%-2020.	100%-2028.
Уведен ИОТ систем	Није успостављен -2020.	30%-2028.

Мера 4.3.1. Формирање DATA центра 2

Реч је о примарном DATA центру за чување и смештај података општинске управе, свих јавних предузећа и установа који су у оквиру надлежности општине. То ће помоћи и обједињавању података што за грађане значи да ће лакше и брже доћи до реализације захтеваних услуга без одласка на шалтере предузећа, управе и слично.

Реконструкција и инсталација пасивне мрежне опреме у неопходна је у објектима управе, ЈКП и Општинске управе и потребно је започети инвестицију опремања DATA центра за формирање централног информационог система ОУП, јавних комуналних предузећа, јавних предузећа и институција који ће успоставити Општинска управа као сопствено клауд решење. Хардверски ресурси DATA центра на централној локацији ће бити довољни за ИКТ потребе свих органа и организација, то је неопходно изградити пратећу пасивну мрежу преко које ће се комуницирати са ресурсима центра. Нова мрежна опрема је неопходна посебно из разлога што ће ИКТ решења DATA центра бити најсавременија технолошка решења у ИТ индустрији.

Одговорна страна: Општинска управа

Процењена вредност: 60.000,00 еур

Извори финансирања: Општина, надлежно министарство за иновације, амбасаде, остали страни донатори

Временски рок: 2025. година

Мера 4.3.2. Успостављање система видео надзора у саобраћају, јавним установама

и јавним површинама

Мера је усмерена на побољшање квалитета услуга у смислу обезбеђења имовине, учесника у саобраћају, посетилаца и запослених, постављањем система видео надзора у објектима управе и другим јавним установама, као и у саобраћају и другим јавним површинама. Мера подразумева успостављање система или замену постојећег система где је технолошки застарео и не може да подмири све захтеве које обухвата постојећи обим активности и броја корисника у објекту. Део мере, који се односи на унапређење система видео надзора у саобраћају, биће детаљно приказан кро Програм за безбедност саобраћаја.

Одговорна страна: Општинска управа

Процењена вредност: 1.000.000 еур

Извори финансирања: Општина, надлежно министарство за иновације, амбасаде, остали страни донатори

Временски рок: 2025. година

Мера 4.3.3. Увођење „IoT“ система

Ова мера укључује примену комуникационих мрежа нове генерације и могућности, које доноси Internet of Things (IoT), односно интернет ствари. Ова технологија заснива се на мрежном повезивању великог броја уређаја ради сакупљања, размене и обраде података, а посебно долази до изражаја у сектору комуналних услуга.

Предвиђени су Smart City системи: Паметни сензори за проток саобраћаја, Паметно паркиралиште, Сензори за препознавање регистарских таблица, Паметне клупе, Паметно мерење воде, постављање система паметних водомера и калориметара; Постављање система сензора за буку, загађење, осветљење, паркинг и друге сервисе; Безбедно путовање од школе до куће, и др. Потребно је постављање обједињене платформе сервиса Паметног града, што ће омогућити бржи проток података и већи степен заштите и безбедности.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност: Увођење IoT система: 500.000 еур; Smart city системи: 1.500.000 еур;

Извори финансирања: Општина Рача, међународни фондови, МДУЛС, надлежно министарство за иновације

Временски рок: 2028. година

ПРИОРИТЕТ 5: ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА, СПОРТ, КУЛТУРА, СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА И ОБРАЗОВАЊЕ

У општини Рача здравствена заштита се пружа у оквиру Дома здравља, „Милоје Хаџић – Шула“ који је основан 1959. године и пружа примарну заштиту становништва на територији 15+1 месних заједница. Постоје и две издвојене амбуланте на територији месних заједница Ђурђево и Мало Крчмаре. Активности спортских радника на територији града се обављају у оквиру Спортског савеза. Спортски савез општине Рача је територијални спортски савез на територији општине Рача регистрован за грану Олимпијски спортови. Спортски савез општине Рача је део Спортског савеза Србије.

Када говоримо о култури најзначајнија установа културе јесте Културни центар „Радоје Домановић“ који је спајањем Радничког универзитета и Народне библиотеке основан 1974. године. Основна делатност Културног центра јесте образовање ван система школства. Социјална заштита се у општини Рача одвија пре свега преко Центра за социјални рад "Баточина" – одељење у Рачи. Међуопштински Центар за социјални рад "Шумадија" са седиштем у Баточини покрива територију три општине: Раче, Баточине и Лапова. Највећи проценат издвојених средстава за социјалну заштиту из локалног буџета је за исплату једнократних новчаних помоћи, док су друга давања у мањој мери заступљена у складу са Одлуком о проширеним правима из области социјалне заштите. образовање на територији општине функционише кроз рад предшколских, основних и средњошколских образовних установа.

Допринос приоритета остваривању циљева Агенде 2030

Преговарачко поглавље са Европском унијом
Поглавље 19 - Социјална политика и запошљавање
Поглавље 26 - образовање и култура
Поглавље 28 - Заштита потрошача и заштита здравља

Допринос ЦОР-Агенда 2030	
Циљ	Показатељи
1.3 Применити одговарајуће националне системе социјалне заштите и мере за све, укључујући најугроженије, и до 2030. постићи довољно велики обухват сиромашних и рањивих	1.3.1 Удео становништва обухваћених системима социјалне заштите, према полу, уз разликовање деце, незапослених лица, старијих лица, особа са инвалидитетом, трудница, новорођенчади, жртава повреда на раду, као и сиромашних и рањивих
3.7 До 2030. обезбедити универзални приступ услугама које се односе на полну и репродуктивну здравствену заштиту укључујући планирање породице, информисање и образовање, као и интеграцију репродуктивног здравља у националне стратегије и програме	3.7.1 Удео жена у репродуктивном периоду (старости 15-49 година) које своје потребе за планирање породице задовољавају савременим методама
3.8 Постигнути универзални обухват здравственом заштитом, укључујући заштиту од финансијског ризика, доступност квалитетних основних здравствених услуга и доступност безбедних, делотворних, квалитетних и приступачних основних лекова и вакцина за све	3.8.1 Обухват основним здравственим услугама (дефинисано као просечан обухват основним услугама на бази праћених интервенција које укључују репродуктивно здравље, здравље породиља, новорођенчади и деце, заразне болести, незаразне болести, као и капацитет и приступ услугама, међу општом и најугроженијом популацијом).
4.1 До 2030. обезбедити да све девојчице и дечаци заврше бесплатно, равноправно и квалитетно основно и средње образовање које води ка релевантним и ефикасним исходима учења	4.1.1 Удео деце и младих: (а) у разредима 2/3; (б) на крају основног; и (ц) на крају нижег средњег образовања која постижу најмање минималних ниво

	достигнућа у (и) читању и (и) математици, по полу
4.2 До 2030. обезбедити да све девојчице и дечаци имају приступ квалитетном развоју у раном детињству, бризи и предшколском образовању како би били спремни за основно образовање	4.2.1 Удео деце млађе од 5 година која се правилно развијају у доменима: здравља, образовања и психо-социјалног благостања, према полу
4.3 До 2030. обезбедити једнаку доступност приступачног и квалитетног стручног образовања на свим нивоима, укључујући и универзитетско, за све жене и мушкарце	4.3.1 Стопа учешћа младих и одраслих у формалном и неформалном образовању и обукама у претходних 12 месеци, према полу
4.4 До 2030. значајно повећати број младих и одраслих који имају одговарајуће вештине, укључујући техничке и стручне, за запошљавање, достојне послове и предузетништво	4.4.1 Стопа учешћа младих и одраслих који поседују вештине у информационам и комуникационим технологијама, по врстама вештина
11.3 До 2030. унапредити инклузивну и одрживу урбанизацију и капацитете за партиципативно, интегрисано и одрживо планирање и управљање људским насељима у свим земљама	11.3.2 Удео градова који имају директне структуре за учешће цивилног друштва у урбанизму и управљању које функционишу редовно и на демократски начин
11.4 Појачати напоре да се заштити и очува светска културна и природна баштина	11.4.1 Укупни расходи (јавни и приватни) по глави становника за очување, заштиту и конзервацију целокупне културне и природне баштине, по врстама баштине (културна, природна, мешовита, и означена као центар светске баштине), ниво управљана (национални, регионални и локални/општински), по врсти расхода (оперативни/инвестициони трошкови) и по врсти приватног финансирања (донације у натури, приватни непрофитни сектор или спонзорство)
11.7 До 2030. омогућити универзални приступ безбедним, инклузивним и приступачним зеленим и јавним површинама, посебно за жене и децу, старија лица и особе са инвалидитетом	11.7.1 Просечан удео отворених јавних површина у изграђеним површинама градова, по полу, старости, и инвалидитету

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 5.1: Унапређење јавног здравља

Унапређење јавног здравља становништва је један од главних и најважнијих задатака, који се поставља као кључни приоритет за општину. У остваривању овог приоритета потребно је мобилисати све актере на локалном и националном нивоу. Унапређење јавног здравља могуће је кроз бољу територијалну покривеност услугама здравствене заштите, проширењем подручја рада сеоских амбуланти, бољом техничком и кадровском опремљеношћу централне здравствене установе и сеоских амбуланти, подизањем свести грађана о редовној бризи о сопственом здрављу, као и бољој институционалној повезаности локалних актера. Као кључни актер у унапређењу услуга

здравствене заштите, препознаје се ДЗ „Милоје Хаџић-Шуле“ као једина здравствена установана територији општине. У оквиру дома здравља постоје следеће службе: Служба за здравствену заштиту одраслих, Служба за здравствену заштиту деце, Служба за здравствену заштиту жена, Специјалистичко консултативна служба (интерниста, пнеумофтизиолог, дерматолог, уролог, ОРЛ), Стоматолошка служба, Поливалентна патронажна служба и лабораторија. У ДЗ „Милоје Хаџић-Шуле“ има укупно 64 запослена, од чега је медицинских радника 50, од тога 21 лекар. Немедицинских радника је укупно 14.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
Унапређени капацитети људских ресурса из области здравства за спровођење јавно – здравствених активности до 2028. године.	/	30%
Боља територијална покривеност села новим издвојеним амбулантама	2 села	5 села
Унапређени институционални капацитети за мултидисциплинарни рад у области јавног здравља кроз потписивање протокола о сарадњи и дефинисање и спровођење пројеката	0	10 пројеката
Унапређено здравља предшколске и школске деце у%	/	20
Унапређено здравље младих кроз промоцију здравих стилова живота кроз 30 догађаја на територији општине Рача до 2028. године	10	30
Побољшана опремљеност Дома здравља и сеоских амбуланти у %	/	30

Мера 5.1.1. Боља територијална покривеност новим издвојеним амбулантама

На територији општине Рача постоје две амбуланте у руралном подручју и то у селу Мало Крчмаре и селу Ђурђево, које су током 2018. и 2019.године реконструисане и опремљене за рад. Оне покривају делимично сеоско подручје подручје наше општине. Како би услуге здравствене заштите биле доступније свим корисницима здравствене заштите неопходно је проширити рад ових амбуланти на села која гравитирају овим сеоским амбулантама и на тај начин обезбедити бољу територијалну покривеност услугама здравствене заштите у руралном подручју, како мештани из руралног подручја неморају да долазе до Дома здравља у Рачи за основне прегледе које могу да обаве у овим амбулантама. На тај начин би се растеретила централна здравствена установа, а корисници би своје здравствене потребе могли да задовоље брже и без непотребног доласка до Дома здравља у Рачи.

Одговорна страна: Општина Рача, Дома здравља у Рачи

Процењена вредност мере: 20.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Дом здравља „Милије Хаџић-Шуле“ страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 5.1.2. Подизање свести грађана о редовној бризи о сопственом здрављу

У циљу реализације ове мере неопходно је вршити сталне систематске прегледе нарочито сеоског становништва, пре свега жена, радити на сталном унапређењу здравља осетљивих категорија становништва, унапредити услугу кућног лечења и палијативног збрињавања, вршити сталне едукације о значају здраве исхране и здравих стилова живота како одраслих тако и деце школског узраста и младих. Такође, потребно је едуковати становништво о значају превенције и раног откривања болести. Посебну пажњу треба посветити едукацији младих о полно преносивим болестима и болестима зависности.

Одговорна страна: Општина Рача, Дома здравља у Рачи

Процењена вредност мере: 80.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Дом здравља „Милије Хацић-Шуле“, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 5.1.3. Унапређење институционалних капацитета и људских ресурса за спровођење јавно-здравствених активности

Овом мером планира се унапређење институционалних капацитета и људских ресурса из области здравства за спровођење јавно – здравствених активности до 2028. године. Потребно је унапредити институционалне капацитете за мултидисциплинарни рад у области јавног здравља кроз потписивање протокола о сарадњи и дефинисање и спровођење пројеката до 2028. године. Веома важна карика у процесу унапређења институционалних капацитета јесте и унапређење рада Савета за здравље кроз спровођење активности за подизање квалитета јавног здравља становништва и координација и евалуација рада институција на локалном нивоу. У циљу реализације ове мере потребно је обезбедити неопходан кадар у служби за здравствену заштиту деце, као и другим службама, како би квалитет услуга здравствене заштите био подигнут на виши ниво. Потребно је вршити континуирану едукацију здравствених радника у циљу праћења нових медицинских схватања.

Одговорна страна: Општина Рача, Дома здравља у Рачи

Процењена вредност мере: 25000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство здравља, општина Рача, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 5.1.4. Унапређење техничких капацитета из области јавног здравља

У циљу реализације ове мере потребно је побољшати техничку опремљеност Дома здравља у Рачи, као и сеоских амбуланти у Ђурђеви и Малом Крчмару, кроз набавку нових медицинских апарата који су потребни за квалитетну и благовремену дијагностику. Поред медицинских апарата, потребно је извршити и набавку основне опреме за рад здравствене установе и осавременити возни парк набавком теренских и санитетских возила.

Одговорна страна: Општина Рача, Дома здравља у Рачи

Процењена вредност мере: 100.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарства, Општина Рача, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 5.1.5. Здравствена заштита становништва без здравственог осигурања

Велики проблем представљају категорије становништва које немају здравствено осигурање, па због тога је честа појава да се ова лица не јављају благовремено лекару. Значајан део нарочито сеоске популације која користи осигурање преко пољопривреде, има једног или ни једног осигураног члана домаћинства, па је највећи проценат оболелих управо из ове популације, која услед немања здравственог осигурања не користи редовно услуге здравствене заштите. Како би и овој категорији становништва обезбедили адекватну здравствену заштиту потребно је организовати дане бесплатних прегледа, који би се обављали или одласком на терен или одређивањем дана у сеоским амбулантама или централној здравственој установи.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 30.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Дом здравља „Милије Хацић-Шуле“, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 5.2: Унапређење услуга социјалне заштите и капацитета Центра за социјални рад

Анализирајући показатеље стања социјалне заштите у општини Рача, може се закључити да број корисника социјалне заштите из године у годину се креће приближно истим трендом. У 2019. години укупан број становништва општине корисника свих облика социјалне помоћи је износио 662 лица. Највећи проценат издвојених средстава за социјалну заштиту из локалног буџета је за исплату једнократних новчаних помоћи, док су друга давања у мањој мери заступљена у складу са Одлуком о проширеним правима из области социјалне заштите. Општина Рача није до сада успела да обезбеди одрживе услуге социјалне заштите, већ се оне заснивају на пројектном финансирању. Социјална заштита се у општини Рача одвија пре свега преко Центра за социјални рад "Баточина" – одељење у Рачи. Међуопштински Центар за социјални рад "Шумадија" са седиштем у Баточини покрива територију три општине: Раче, Баточине и Лапова. Територију општине Рача покрива Одељење у Рачи, чије се просторије налазе у згради Дома културе "Радоје Домановић" у Рачи. Одељење у Рачи располаже са 2 запослена од чега су оба лица на неодређено и то: социјални радник и административни радник. Многобројни су проблеми са којима се Центар за социјални рад – Одељење у Рачи сусреће, почевши од недовољног броја стручних радника па до неадекватног радног простора, који представља проблем како запосленима у Центру тако и корисницима социјалне заштите са територије општине. Општина Рача, као оснивач, издваја средства из локалног буџета само за неке облике проширених прва из области социјалне заштите у складу са Одлуком, што свакако није довољно за нормално функционисање Одељења у Рачи. Потребно је хитно изнаћи решење за пресељење Одељења у Рачи у други објекат или изградити објекат у коме ће бити смештен ЦСР а који ће бити доступан корисницима социјалне заштите.

У циљу унапређења услуга у области социјалне заштите неопходно је унапредити капацитете запослених у ЦСР, како постојеће тако и обезбедити ново запошљавање стручног кадра, обезбедити адекватан простор за рад запослених у ЦСР, као и обезбедити бољу техничку опремљеност.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
Подигнути капацитети ЦСР – одељења у Рачи кроз	2	6

повећање броја запослених		
Подигнут ниво техничке опремљености одељења у Рачи	/	+30%
Формиран самостални ЦСР за општину Рача	0	1
Унапређене услуге социјалне заштите у %		+30%
Спроведене акције подизања свести заједнице о инклузији маргинализованих и осетљивих група	0	10

Мера 5.2.1. Подизање капацитета и усавршавање запослених у Центру за социјални рад

Како би Центар за социјални рад-одељење у Рачи могао да обавља послове из своје надлежности неопходно је запослити потребан број стручног кадра и радити на сталном усавршавању запослених, како би се подигао квалитет рада Центра у пружању услуга у области социјалне заштите. У плану је да се за 4 повећа број запослених.

Одговорна страна: Општина Рача, Центар за социјални рад

Процењена вредност мере: 10.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Општина Рача, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2025.

Мера 5.2.2. Премештање Центра за социјални рад на територији општине Рача

У циљу ефикаснијег рада ЦСР и пружања услуга из области социјалне заштите општина Рача има за циљ формирање самосталног ЦСР за освоју територију. Како би формирали самостални ЦСР неопходно је добити сагласност надлежног Министарства и обезбедити кадровски капацитете, простор и опрему за самосталан рад.

Одговорна страна: Општина Рача, Центар за социјални рад

Процењена вредност мере: 100.000. ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Општина Рача страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 5.2.3. Спровођење акција за подизање свести заједнице о инклузији маргинализованих и осетљивих категорија становништва

Један од основних проблема у домену социјалне заштите и положаја посебно осетљивих категорија становништва је недовољно развијена свест заједнице о њиховом положају и значају инклузије. Осим акција подизања свести ова мера укључује и низ акција и пројеката за културну и социјалну инклузију маргинализованих група и особа са инвалидитетом. Потребно је развити и лиценцирати услуге као што су Сервис персоналних асистената за особе са инвалидитетом, Сервис за услугу помоћи у кући старима и ОСИ, предах смештај и др. сервисе подршке маргинализованим и осетљивим категоријама становништва.

Одговорна страна: Општина Рача, Центар за социјални рад

Процењена вредност мере: 30.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Општина Рача страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 5.3: Унапређење културних садржаја

Унапређење културних садржаја као приоритетног циља у надлежности су установа културе, којих на територији општине Рача има две, и то: Културни центар „Радоје Домановић“ и Народна библиотека „Радоје Домановић“. Активности наведених установа усмерене су ка очувању нематеријалних и материјалних историјских и традиционалних вредности нашег народа, стварању услова за интелектуални, духовни и креативни развој појединца, као и развоју и приближавању културе ширим друштвеним слојевима кроз стварање понуде читаве лепезе различитих културно-уметничких садржаја.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
Едуковање запослених кроз организацију едукација	/	10
Набавка возила	/	1
Набављена опрема и материјално техничка средстава у циљу унапређења рада установе за 50% у односу на тренутно стање	/	50%
Набавка монтажно-демонтажне бине са пратећом опремом	0	1
Формирање и развој завичајног фонда са легатима	0	1
Повећан број стручних скупова, предавања и промоција	/	50%
Формирање галерије и простора за депоновање слика и других уметничких дела	/	1
Повећан број манифестација везаних за очување културног наслеђа за 50% у односу на тренутно стање.	/	50%
Опремање мултимедијалног простора	0	1
Отварања истуреног одељења ниже музичке школе	0	1

Мера 5.3.1. Унапређење квалитета рада и капацитета установа културе

Полазну основу и предуслов за дугорочну и квалитетну реализацију циљева за које су и основане установе културе у општини Рача, представља перманентно и континуирано подизање капацитета и унапређење квалитета рада. Ова мера посебно добија на значају уколико се има у виду чињеница да су установе културе, а пре свега Културни центар „Радоје Домановић“ у Рачи са својим људским, материјално-техничким капацитетима, и могућностима мобилизације и ангажовања већег броја волонтера из редова аматера, неизоставан субјект и подршка институцијама, установама и удружењима у организацији и реализацији активности од ширег друштвеног значаја. Реализација ове мере подразумева следеће активности:

- подизање капацитета људских ресурса кроз усавршавање и едукацију запослених, као и запошљавање нових кадрова
- одржавање, набавку и осавремењавање опреме и материјално техничких средстава
- набавка возила
- изградња спољног мултифункционалног платоа, набавка монтажно-демонтажне бине, расвете и озвучења
- ангажовање стручних лица, спољних сарадника, специјализованих агенција и др. за потребе реализације програма рада институција.
- подршка сарадњи са институцијама, установама и удружењима у организацији и реализацији активности од ширег друштвеног значаја

Одговорна страна: Општина Рача, КЦ „Радоје Домановић“, Народна библиотека „Радоје Домановић“

Процењена вредност мере: 700 000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Општина Рача, КЦ

„Радоје Домановић“ и Народна библиотека „Радоје Домановић“, страни донатори/фондови)
Временски рок: до 2028.

Мера 5.3.2. Очување и промоција културног наслеђа општине Рача

Као један од приоритета у раду установа културе у општини Рача постављено је очување и промоција нематеријалних и материјалних историјских и традиционалних вредности нашег народа, са посебним акцентом на вредности нашег завичаја. И ако стварано и обликовано у прошлости, културно наслеђе је веома важно у поимању и креирању наше садашњости, као и планирању и визионирању наше будућности. Као израз историјски акумулираних, и непрекидно еволуирајућих вредности, уверења, знања и традиције, културно наслеђе захтева активан однос заједнице и појединца који га преузимају, тумаче, одржавају, (ре)интерпретирају, ревитализују и преносе новим генерацијама. Реализација ове мере подразумева следеће активности:

- формирање и развој завичајног фонда са легатима
- очување културног наслеђа и брига о завичајним ауторима кроз издавање публикација, организовање стручних скупова, предавања, промоција и других активности.
- организација, партнерство и подршка пројектима истраживања културног и историјског наслеђа нашег краја
- очување и неговање традиционалних игара као инструмента културног идентитета и промоције културне разноликости кроз подршку и унапређење рада фолклорног ансамбла (ангажовање стручних кореографа и асистената, поставка нових кореографија и набавка пратећих ношњи, размена садржаја са ансамблима и културноуметничким друштвима у земљи и иностранству и друго...)
- неговање изворног и савременог певања кроз подршку рада певачкој групи
- очување и увећање постојећег фондуса слика и уметничких дела, и формирање галерије (процена вредности постојећег фондуса, набавка нових слика и експоната, организација ликовних колонија, изложби, стварање адекватног изложбеног простора и простора за депоновање слика и других уметничких дела, и друго...)
- Организација манифестација везаних за очување културног наслеђа
- подршка и сарадња са Туристичком организацијом општине Рача и другим установама и удружењима у реализацији манифестација везаних за очување културног наслеђа.
- дигитализација културног наслеђа и опремање мултимедијалног простора за презентацију садржаја, и друге намене.

Одговорна страна: Општина Рача, КЦ „Радоје Домановић“, Народна библиотека „Радоје Домановић“

Процењена вредност мере: 600.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Општина Рача, КЦ „Радоје Домановић“ и Народна библиотека „Радоје Домановић“, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 5.3.3. Подршка развоју аматеризма у култури

Културно-уметнички аматеризам омогућава људима којима култура и уметност нису професија да се креативно изражавају, а ширем становништву да учествује у културном животу и стваралаштву пре свега у својим срединама. У Рачи, као и у Србији, културно

уметнички аматеризам има веома дугу традицију, а сама историја српске културе била би другачија и значајно сиромашнија без њега. Учешће аматера у укупним културно уметничким достигнућима Србије је веома значајно, а аматеризам представља посебну хронику стваралаштва у свим областима уметности и културе. Аматеризам најчешће успоставља први контакт са уметношћу, и уводи појединца у у културно стваралаштво и уметничко дело.

Аматеризам има значајну васпитну улогу и један је од најбољих промотера српске културе у иностранству. Зато аматеризам, као чин слободног избора и креативног потврђивања појединца и група у друштву, као став према животу, заслужује најширу подршку и пажњу друштвено политичке заједнице и институција. О доприносу аматеризма трајним остварењима српске културе говори и чињеница да су многи истакнути професионални уметници своју прву афирмацију доживели у аматерским колективима. У том смислу, културни аматеризам не исказује се као засебан и себи довољан културни активитет, већ као комплементарна делатност ко ја налази своје место уз професионализам и представља драгоцен извор стваралачких снага културе и уметности у опште. Реализација ове мере подразумева следеће активности:

- организација и подршка раду рачанског аматерског позоришта КЦ „Радоје Домановић“ (дечија, омладинска и сениорска сцена)
- организација и подршка раду хора КЦ „Радоје Домановић“
- организација и подршка раду балетске и секције за модерне плесове у КЦ „Радоје Домановић“
- организација и подршка раду едукативним и креативним радионицама, школама и осталим облицима напредовања и усавршавања појединаца и група, у циљу развоја аматеризма (школе цртања и вајања, летња школа флауте, Академија фруле маистра Боре Дугића, семинари фолклора и друго...)
- увећање, обogaћивање и промоција културних садржаја кроз даљи развој локалне, регионалне и међународне сарадње на пољу културе.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 400.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Општина Рача, КЦ „Радоје Домановић“ и Народна библиотека „Радоје Домановић“, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 5.3.4. Отварање истуреног одељења музичке школе у склопу Културног центра

Анкетом која је спроведена у 2019.години на узорку од 240 испитаника предшколског узраста, и првог, другог и трећег разреда основне школе, утврђена је подршка родитеља од преко 95% отварању одељења ниже музичке школе у Рачи, и интересовање деце од преко 80% за упис. Резултати анкете недвосмислено су указали на потребу покретања иницијативе и активности на реализацији отварања истуреног одељења ниже музичке школе у Рачи. Успостављени су прелиминарни контакти са Музичком школом „др.Милоје Милојевић“ у Крагујевцу као најеминентнијом институцијом на овом пољу у Шумадијском управном округу, а даља реализација ове мере подразумева следеће активности:

- израда елабората и доношење потребних правних аката на нивоу јединица локалних самоуправа
- реконструкција потребних просторија у згради Културног центра и опремање кабинета потребним намештајем и опремом

- набавка инструмената

Одговорна страна: Општина Рача, КЦ “Радоје Домановић”.

Процењена вредност мере: 80 000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Општина Рача, КЦ “Радоје Домановић” страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 5.4: Развој спорта

Активности спортских радника на територији града се обављају у оквиру Спортског савеза. Спортски савез општине Рача је територијални спортски савез на територији општине Рача регистрован за грану Олимпијски спортови. Спортски савез општине Рача је део Спортског савеза Србије. Предложене мере у оквиру приоритета имају за циљ унапређење спорта на територији општине кроз изградњу нових спортских терена и одржавање постојеће у оптималном стању. Посебна пажња је посвећена развоју спорта за децу и младе.

Индикатор Раћа	Почетна вредност	Циљана вредност
Реконструисана и адаптирана спортска хала	/	1
Изграђен затворени базен	0	1
Изграђена балон сала	0	1
Изграђен мини пич терен	0	1
Изграђена теретана на отвореном	0	1
Изграђена трим стаза	0	1
Одржавана спортска инфраструктура	/	100%
Успостављен спортски савез	/	1
Вој уређених простора за децу	/	3

Мера 5.4.1. Реконструкција и адаптација спортске хале

Опис мере: Мера подразумева реконструкцију и адаптацију спортске хале у виду реконструкције паркета у хали, изградњу трибина, реконструкцију и стављање у функцију система за грејање хале, реконструкцију и адаптацију пратећих просторија као и система за мерење времена и резултата.

Одговорна страна: Општина Рача, Спортска удружења

Процењена вредност мере: 200.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарства Владе Републике Србије, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 5.4.2. Изградња затвореног базена

Опис мере: Мера подразумева изградњу затвореног базена где би грађани Раче, а посебно деца могла у зимским условима да уче пливање, да одржавају кроз тренинг здрав начин живота и правилан развој.

Одговорна страна: Општина Рача, Спортска удружења

Процењена вредност мере: 500.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарства Владе Републике Србије, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 5.4.3. Изградња балон сале

Мера подразумева изградњу балон сале намењену за бављење спортом у зимском периоду. Приметно је последњих година да због велике заинтересованости за коришћењем спортске хале у зимском периоду није могуће свима заинтересованима да се изађе у сусрет и обезбеде термини, тако да би балон сала унапредила развој спорта и рекреације на територији општине Рача.

Одговорна страна: Општина Рача, Спортска удружења

Процењена вредност мере: 200.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарства Владе Републике Србије, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028

Мера 5.4.4. Изградња мини пич терена

Мера подразумева изградњу мултифункционалног мини пич терена за бављење спортом. Приметно је последњих година да због велике заинтересованости за коришћењем спортских терена није могуће свима заинтересованима да се изађе у сусрет и обезбеде термини, тако да би један мултифункционални терен унапредио развој спорта и рекреације на територији општине Рача.

Одговорна страна: Општина Рача, Спортска удружења

Процењена вредност мере: 30.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарства Владе Републике Србије, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028

Мера 5.4.5. Изградња теретане на отвореном

Опис мере: Мера подразумева изградњу теретане на отвореном. Приметно је последњих година велике заинтересованост за коришћењем теретана и рекреацију тог типа међу младима, тако да би један овакав објекат унапредио развој спорта и рекреације на територији општине Рача.

Одговорна страна: Општина Рача, Спортска удружења

Процењена вредност мере: 10.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарства Владе Републике Србије, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028

Мера 5.4.6. Изградња трим стазе

Мера подразумева изградњу трим стазе. Приметно је последњих година велике заинтересованост за рекреацијом овог типа међу младима, тако да би један овакав објекат унапредио развој спорта и рекреације на територији општине Рача.

Одговорна страна: Општина Рача, Спортска удружења

Процењена вредност мере: 50.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарства Владе Републике Србије, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028

Мера 5.4.7. Одржавање постојеће спортске инфраструктуре

Мера подразумева одржавање постојеће спортске инфраструктуре. Временом се дешавају услед истрошености и прилака, разни ломови, кварови и слично на постојећим инфраструктурних објеката које треба санирати и одржавати.

Одговорна страна: Општина Рача, Спортска удружења

Процењена вредност мере: 100.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарства Владе Републике Србије., страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028

Мера 5.4.8. Стављање у функцију и подршка у раду Спортског савеза општине Рача

Мера подразумева стављање у функцију и подршку у раду Спортског савеза општине Рача, што је и законска обавеза.

Одговорна страна: Општина Рача, Спортска удружења

Процењена вредност мере: 60.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарства Владе Републике Србије, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028

Мера 5.4.9. Подршка у раду спортским клубовима и удружењима

Мера подразумева подршку у раду спортским клубовима која су носиоц развоја спорта у општини Рача. Акцент треба ставити на развој спорта за децу и младе као и подршку приоритетним клубовима општине Рача.

Одговорна страна: Општина Рача, Спортска удружења

Процењена вредност мере: 700.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарства Владе Републике Србије, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028

Мера 5.4.10. Приближавање, обезбеђивање и прилагођавање понуде спортских садржаја, едукација и активности за младе и децу.

Мера подразумева приближавање, обезбеђивање и прилагођавање понуде спортских садржаја, едукације и активности за младе и децу.

Одговорна страна: Општина Рача, Спортска удружења

Процењена вредност мере: 20.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарства Владе Републике Србије, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 5.4.11. Уређење парковских површина и простора за децу

У циљу реализације ове мере потребно је сагледати могућност повећања броја парковских површина за градско насеље, обзиром да у градском насељу Рача има један

парк који се налази у самом центру, што је свакако недовољно имајући у виду да се градско насеље временом ширило а да за та тзв.“ нова насеља „нису обезбеђене парковске површине где би мештани могли да проводе слободно време. У тим новим парковским површинама потребно је направити и простор где би се деца играла и то постављањем мобилијара, љуљашки, клацкалица, вртешки и др. што би употпунило садржаје за децу.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 30.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство, Општина Рача, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2026.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 5.5: Унапређење образовања

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
Повећан број људских ресурса у ПУ	24	45
Опремање намештајем и дидактичком опремом ПУ	30%	100%
Унапређени садржаји у оквиру спољашње физичке средине	40%	100%
Повећање обуваћености исхране деце у предшколској установи и у издвојеним одељењима	60%	100%
Број нових инвестиционих улагања у опрему и реконструкцију васпитно-образовних установа	0	минимум 4 нова улагања
Повећање броја ученика средње школе за минимум два одељења са новим образовним профилима у складу са захтевима привреде	300	340
Опремљени нови кабинети у ОШ	0	за минимум 6 нових кабинета

Мера 5.5.1. Усклађивање образовног система за потребе привреде

На територији општине Рача функционише Средња школа “Ђура Јакшић”. Годинама се програм школовања мењао да би данас ученици у Средњој школи “Ђура Јакшић” могли да похађају један од три профила;

- општа гимназија (4. степен),
- електротехничар информационих технологија (4. степен)
- оператер у прехранбеној индустрији (3. степен),

Средња школана располаже са: 4 класичне учионице, по једну лабораторију за физику и хемију, кабинет за физику, мулти медијалну учионицу за језике и књижевност, 2 учионице за стране језике, 3 рачунарска кабинета, медијатеку, фискултурну салу и две радионице електро и машинску. Школа укупно располаже простором до 2,136м². Данас ова школа има 41 наставника, а школу похађа око 300 ученика.⁴² Сваке године потребно је план уписа правити на основу исказаних потреба привредника, ускладити са планом развоја општине. Увести образовне профиле по дуалном систему образовања, по исказаним потребама привреде. За реализацију мере осим спровођења и прилагођавања административних процедура, потребна је адекватна промоција значаја нових смерова за привреду општине Рача.

⁴² Državne srednje škole, Srednja škola “Đura Jakšić u Rači”, dostupno na:

<http://srednjeskole.edukacija.rs/drzavne-srednje-skole/svi-gradovi/raca/srednja-skola-djura-jaksic>,
pristupljeno: 19.06.2019.

Одговорна страна: Општина Рача, Средња школа "Ђура Јакшић"

Процењена вредност мере: 6.000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни интерни и екстерни (Надлежна министарства, страни донатори/фондови, национални и међународни пројекти) Временски рок: до 2026.

Мера 5.5.1. Јачање људских ресурса и професионални развој и напредовање запослених

Предшколска установа "Наша радост" је једина установа за предшколско образовање и васпитање на територији општине Рача. Из године у годину се број деце повећавао, а број запослених се јако мало мењао. Због забране запошљавања није био могућ пријем нових радника па су радници (васпитачи, медицинске сестре васпитачи, чистачице, кувари...) примани у радни однос по разним основама, на одређено, на привременим и повременим пословима, уговори о делу... У 2018.год. и 2020.год. добили смо сагласност од Комисије Владе за запошљавање за 13 радних места на неодређено. Тренутно у установи ради 24 запослених свих занимања (васпитно, административно и техничко особље), али то није довољан број за обављање основне делатности установе. Због реконструкције и изградње новог објекта, потребан је много већи број запослених свих занимања, а то је укупно 45 запослених што би значило пријем још 21 радника. Са развојем установе и што бољег и квалитетнијег васпитно-образовног рада са децом, потребно је омогућити запосленима професионални развој и напредовање.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 280.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Надлежна министарства, страни донатори/фондови, национални и међународни пројекти) Временски рок: до 2028.

Мера 5.5.2. Опремање и модернизација установа образовања

Мера 5.5.2.1. У 2019. години је започета и 2020.год. завршена је реконструкција и доградња предшколске установе због проширења капацитета, прокишњавања крова, немања трпезарије, клизишта и многих других проблема. Постојећи објекат био је капацитета 120-130 детета, а са изградњом новог објекта проширен је капацитет установе на 300 детета. Кухињски блок је преуређен и направљен је по HASAPU, унос хране, магацински простор, просторија за обраду хране, просторија за припрему хране, просторија за чисто и прљаво посуђе, просторија за отпад, трпезарија и тиме је омогућено проширивање делатности установе – обезбеђивање хране и за децу у издвојеним одељењима. Радне собе и канцеларије су преуређене, дограђене су 4 нове радне собе, физкултурна сала и вешерај. Потребно је опремити реконструисани и дограђени део новим намештајем, опремом за физкултурну салу, опремом за вешерај, дидактичким материјалом и играчкама, кухињском опремом, теписима, стазама, завесама, климама, видео надзором, аутом за превоз тј дистрибуцију хране.

Одговорна страна: Општина Рача, предшколска установа "Наша радост"

Процењена вредност мере: 130000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Надлежна министарства, страни донатори/фондови, национални и међународни пројекти) Временски рок: до 2028.

5.5.2.1. Опремање кабинета у матичној школи и осмогодишњим издвојеним одељењима савременим наставним средствима, са циљем унапређивања процеса наставе и учења и стварања услова за стицање функционалних знања. У оквиру опремања кабинета планирана је набавка савремених наставних средстава.

- Опремање кабинета за хемију и физику у матичној школи
- Опремање кабинета за биологију у матичној школи
- Опремање кабинета за историју у матичној школи
- Опремање кабинета за географију у матичној школи
- Опремање кабинета за друштвене науке у ИО Сараново, Ђурђево, Мало Крчмаре
- Опремање кабинета за природне науке у ИО Сараново, Ђурђево, Мало Крчмаре

Одговорна страна: Општина Рача, Основна школа "Карађорђе"

Процењена вредност мере: 30 000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Надлежна министарства, страни донатори/фондови, национални и међународни пројекти)

Временски рок: до 2028.

5.5.2.2. Опремање интерактивном таблом осмогодишњих ИО у Саранову и Малом Крчмару.

Овом мером планирана је набавка 2 интерактивне табле за издвојена осмогодишња одељења, са циљем унапређивања општих услова у којима се одвија настава и стварања једнаких услова за образовање свих ученика на територији општине.

Одговорна страна: Општина Рача, Општина Рача, предшколске установе "Наша радост", Основна школа "Карађорђе"

Процењена вредност мере: 2000 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Надлежна министарства, страни донатори/фондови, национални и међународни пројекти)

Временски рок: до 2028.

ПРИОРИТЕТ 6: ЛОКАЛНИ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

Локални економски развој обухвата креирање локалне инвестиционе климе подстицајне за предузетништво, подршку малим и средњи предузећима, подстицање оснивања нових предузећа, привлачење домаћих и страних инвестиција, као и инвестирање у просторну инфраструктуру. У циљу успостављања одрживог економског развоја на својој територији општина Рача развија стратешка и планска, као и подстицајна документа за привлачење инвестиција. У оквиру члана 20. став 1. тачке 1. и 7. Закона о локалној самоуправи („Сл.гласник РС“, бр. 129/2007, 83/2014 – др. закон, 101/2016 – др. закон и 47/2018) предвиђено је да општина, преко својих органа, у складу са Уставом и законом доноси и реализује програме за подстицање локалног економског развоја, предузима активности за одржавање постојећих и привлачење нових инвестиција и унапређује опште услове пословања. У наредном периоду, након адекватне анализе постојећег стања у привреди, а узимајући у обзир потенцијале наше општине, желимо да кроз програм подршке развоју привреди допринесемо повећању инвестиција и смањењу незапослености на територији општине Рача. *Циљ је да кроз реализацију мера у оквиру приоритета Општина Рача до 2028. године има развијен локални економски развој кроз израђен пословни амбијент заснован на иновацијама*

Укупан број запослених на територији општине Рача, према подацима Републичког завода за статистику у 2019. години је 2981, што је за 25 запослених мање у односу на 2018. годину. Од укупног броја запослених 1514 лице (50,79 %) је запослено у прерађивачкој индустрији, док је 169 лица (5,67%) запослено у образовању, 96 лица (3,22%) у здравственој и социјалној заштити, и 120 лица (4,03%) у државној управи и обавезном социјалном осигурању. Посматрајући податке из 2018. и 2019. године, приметан је пораст запослених у прерађивачкој индустрији, образовању, саобраћају и грађевинарству. С тога општина Рача има намеру да подржи пораст запошљавања у наведеним гранама привреде, као и да смањи незапосленост лица из других привредних грана. Од укупног броја незапослених лица од 843 (податак из децембра 2019. године), 467 лице на евиденцији тржишта рада чине жене, или 55,4%. Највише их има са првим степеном (192) и четвртим степеном стручне спреме (148). Према годинама старости на евиденцији тржишта рада највише има жена старосне доби од 50-54 година укупно 82, старосне доби од 55-59 година укупно 71 и доби од 60-64 година, укупно 33, што значи да је висок проценат жена у категорији теже запошљивих лица.

Изнад наведени статистички показатељи указују на потребу доношења Акционог плана запошљавања и Програма локалног економског развоја у циљу унапређења пословне климе на територији општине Рача и смањењу незапослености. Кроз Програм за локални економски развој обезбедиће се субвенције за отварање нових радних места, опремање хала, куповину земљишта, иновације и подстицање удруживања на територији општине Рача. Док ће се кроз Локални акциони план запошљавања обезбедити средства за samozapoшљавање и запошљавање лица из категорија теже запошљивих. Приоритет – Локални економски развој биће детаљно разрађен кроз секторске стратегије, акционе планове, студије и програме.

Посебну пажњу у оквиру економског развоја треба посвети у наредном периоду промоцији Општине Рача као подстицајног окружења за инвестиције и унапређењу међуопштинске и међународне сарадње, сарадње са цивилним сектором, као и сарадње у области јавног-приватног партнерства. Такође, у циљу успостављања одрживог економског развоја потребно је пружити подршку невладиним организацијама, програмима и едукацијама младих, израдити стратешку и планску документацију из свих

релевантних области у складу са одредбама Закона о планском систему („Службени Гласник РС“, број 30/2018).

Допринос приоритета остваривању циљева Агенде 2030

Преговарачко поглавље са Европском унијом
Поглавље број 11 - Пољопривреда и рурални развој
Поглавље број 19 - Социјална политика и запошљавање
Поглавље број 20 - Предузетништво и индустријска политика
Поглавље број 30 - Спољни односи

Допринос ЦОР-Агенда 2030	
Циљ	Показатељи
8.1. Одржати економски раст по глави становника у складу са националним околностима, а у најмање развијеним земљама одржати раст бруто домаћег производа на нивоу од најмање 7% годишње.	8.1.1. Годишња стопа реалног раста БДП-а по глави становника.
8.3. Промовисати развојно оријентисане политике које подржавају продуктивне активности, стварање достојанствених послова, предузетништво, креативност и иновативност и подстицати формализацију и раст микропредузећа, односно малих и средњих предузећа, укључујући и приступ финансијским услугама.	8.3.1 Удео неформалне запослености у непољопривредним делатностима, према полу.
8.5. До 2030. постићи пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све жене и мушкарце, укључујући и младе људе и особе са инвалидитетом, као и једнаку плату за рад једнаке вредности.	8.5.1. Просечна зарада жена и мушкараца по сату, према старости. 8.5.2. Стопа незапослености, према полу, старости и инвалидитету.
8.9. До 2030. осмислити и применити политике за промовисање одрживог туризма који ствара радна места и промовише локалну културу и производе.	8.9.1. Директан БДП из туризма као удео у укупном БДП-у и у стопи раста. 8.9.2. Удео радних места у одрживој туристичкој привреди у односу на укупан број радних места у туризму.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 6.1: Повећање привредног потенцијала и већи прилив инвестиција

Привредни потенцијал општине Рача чине добра геостратешка позиционираност, успостављена инфраструктура за развој привреде, незагађена животна средина, едукован људски кадар, богато културно-историјско наслеђе, стратешка припрема планске и пројектно-техничке документације, презиран и темељан приступ инвестицијама и инвестирању. Најважнија привредна грана у структури рачанске привреде је пољопривреда, на шта су утицали пре свега природни фактори, односно повољан састав земљишта. Највећим делом заступљено је ратарство и сточарство.

Према подацима Управе за трезор, на територији општине Рача, укупан број активних регистрованих пољопривредних газдинстава у 2019. години је 1730 (задруге, правна и

физичка лица, задруге,...). Поред пољопривреде у Рачи је развијена и производња електроинсталација. Општина Рача је препознатљива у Републици Србији по успешном пословању јужнокорејске компаније“ YURA CORPORATION“, која од марта 2010. године послује на територији општине Рача. Према подацима кадровске службе „YURA CORPORATION“ ДОО Рача, у 2019. години, укупан број запослених у овом предузећу је 1054.

Најзначајнија предузећа у општини Рача су: „YURA CORPORATION“ ДОО Рача, „АГРО ЈЕВТИЋ“ ДОО Сипић (203 запослених), „Интеркомерц“, ДОО Рача (56 запослених)“, SWISS PAPIER (35 запослена), „АСТРУМ ГРУП“ ДОО (30 запослених), „JN&SL“ ДОО Рача (24 запослена), „Шиге“ ДОО (22 запослена). *(Извор података: Агенција за привредне регистре - податак за 2019. годину).* У општини Рача је „YURA CORPORATION“, разврстана у велико предузеће, остала су мала и средња.

На територији општине Рача, према подацима аналитичког сервица Републичког секретаријата за јавне политике Владе Републике Србије, у 2019. години, има 66 активних привредних субјеката и 323 предузетника. Нето ефекат оснивања нових предузетничких радњи је 1,2, док је за привредна друшва 0,3. У наредном развојном периоду потребно је унапредити привредне потенцијале и успоставити услове за већи прилив инвестиција и долазак инвеститора. Приоритетни циљ биће детаљно развучен секторским стратегијама, акционим плановима и програмима.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
Број нових инвеститора	Нема их у евиденцији-2020.	10-2028.
Број усвојених планова, ПДР-ова	1-2020.	10-2028.
Број подељених субвенција привреди и пољопривреди, НВО	20-2020.	200-2028.
Број инфраструктурно опремљених радних зона	1-2020.	3-2028.
Број потписаних Споразума о сарадњи	3-2020	25-2028.

Мера 6.1.1. Унапређење механизма подршке новим и постојећим привредним субјектима и пољопривредним газдинствима

У циљу успостављања услова за одрживи економски развој, Општина ће постојећим и потенцијалним инвеститорима на годишњем нивоу пружати подршку кроз Локални акциони план запошљавања, кроз који ће се субвенционисати мере запошљавања у складу са Националним планом запошљавања, организовати сајмови и промоције запошљавања, сајмови предузетништва,.. Узимајући у обзир да се приближно 70% становништва бави пољопривредом сваке године ће се средствима Фонда за пољопривреду субвенционисати унапређење пољопривредне производње и подстицати рурални развој. У наредном развојном периоду општина намерава да кроз реализацију Програма за локални економски развој створи услове за унапређење локалног економског развоја кроз успостављање повољног пословног окружења, успостави услове за отварање нових и развој постојећих привредних субјеката, за отварање нових радних места, да пружи подстицај увођењу нових технологија и иновација у производне процесе у функцији стварања нових вредности и повећања извоза са територије општине Рача.

Како би поспешила економски развој на својој територији општина ће наставити традицију да на годишњем нивоу издваја знатна средства и постиче срадњу са невладиним сектором пружајући подршку њиховим програмима и пројектима. У намери да развој своје привреде постави на један виши ниво општина Раца ће у наредном периоду пружити подршку удруживању привредних субјеката и предузетника, као и удруживању у области пољопривреде, али ће посебну пажњу усмерити и на подршку оснивању јавног приватног партнерства, јер је несврхисходно планирати развој једне заједнице у којој јавни и приватни сектор не сарађују. Посебна пажња и подршка усмериће се унапређењу квалитета живота и запошљивости младих кроз пружање подршке њиховим развојним пројектима и њиховом учешћу у реализацији пројеката. Детаљна разрада сектора младих биће описана у оквиру Локалног акционог плана за младе.

Одговорна страна: Општина Раца, Одељење за изградњу, урбанизам и ЛЕР, Одељење за привреду, пољопривреду, буџет и финансије
Процењена вредност мере: 250.000,00 ЕУР на годишњем нивоу
Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство привреде, Министарство пољопривреде, РАС,....., страни донатори/фондови)
Временски рок: до 2028.

Мера 6.1.2. Промоција Општине Раца као подстицајног окружења за инвестиције и унапређење међуопштинске и међународне сарадње

Како би општина Раца постала адекватно позиционирана на економској мапи Републике Србије и ван Републике потребно је развити Стратегију за привлачење инвестиција и промоцију општине. Потребно је израдити публикације о инвестиционим потенцијалима општине, поставити билборде поред аутопута о Општини Раца као погодном месту за инвестирање, рекламе на националној телевизији о општини Раца, припремити промо-филмове о потенцијалима општине, израдити Програм за бригу о инвеститорима, као и организовати посете регионалним и националним сајмовима. У циљу унапређења економског развоја потребно је успоставити услове и иницирати сарадњу са општинама из Републике Србије, као и са општинама и градовима из иностранства са намером реализације заједнички пројеката и активности, преноса знања и успостављања одрживог развоја региона.

Одговорна страна: Општина Раца, Одељење за изградњу, урбанизам и ЛЕР
Процењена вредност мере: 20.000,00 ЕУР/на годишњем нивоу
Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство државне управе и локалне самоуправе, Министарство спољних послова, Министарство за европске интеграције, СКГО, РАС, РЕДАСП, амбасаде, страни донатори/фондови)
Временски рок: до 2028.

Мера 6.1.3. Израда стратешких документа, студија и акционих планова од значаја за рада локалне самоуправе

Стратешка позиционираност општине од пресудног је значаја за локални економски развој локалне самоуправе. Препознајући важност израде стратешких докумената општина Раца у наредном развојном периоду планира да изради секторске стратегије, студије и акционе планове из свих релевантних области из надлежности локалне самоуправе. У наредном периоду планира се израда стратегија у области јавног здравља, социјалне заштите, туризма, саобраћаја, развоја ГИС-а, родне равноправности, пољопривреде; акционих планова за запошљавање, за младе, за развој спорта, укључивање грађана у процес одлучивања план за борбу против корупције; студије

изводљивости пренамене локације и објеката, студија у области енергетске ефикасности; и свих других стратегија, планова и студија из наложности локалне самоуправе.

Одговорна страна: Општина Рача, Одељење за изградњу, урбанизам и ЛЕР

Процењена вредност мере: 100.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство државна, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.г.

Мера 6.1.4. Израда Просторног плана, Плана генералне регулације и Планова детаљне регулације радних

Опис мере: У циљу упостављања адекватних услова за инвестирање и подстицање атрактивности општине Рача за улагање, општина Рача намерава у наредном развојном периоду да иницира израду Просторног плана и Плана генералне регулације, као и да припрема и реализује израду Планова детаљне регулације радних зона. Носилац активности израде планова биће Одељење за изградњу, урбанизам и ЛЕР и до 2028. године општина Рача планира да изради нови Просторни плана, План генералне регулације и најмање још 5 планова детаљне регулације. Уз припремљене ПДР-ове стичу се услови за израду даље урбанистичке документације и добијање дозвола за инфраструктурно опремање зоне.

Одговорна страна: Општина Рача, Одељење за изградњу, урбанизам и ЛЕР

Процењена вредност мере: 100.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 6.1.5. Парцелација и инфраструктурно опремање радних зона

Опис мере: Како би се повећао број улагања у општину Рача, потребно је успоставити услове за инвестирање кроз спровођење поступка парцелације и инфраструктурно опремање радних зона. Инфраструктурно опремање обухватило би успостављање комуналне инфраструктуре, уређење приступних саобраћајница, канализационе мреже, уличне расвете. Уз инфраструктурно опремање прошириће се капацитети радних зона и тако побољшати услови пословања и створити прилике за долазак нових инвеститора.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 160.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство привреде, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 6.1.6. Куповина пољопривредног земљишта у сврхе изградње радне зоне

Опис мере: У циљу обезбеђивања земљишта за изградњу нових фирми на територији општине Рача општина планира да изврши куповину пољопривредног земљишта. Потребно је у наредном развојном периоду израдити Студију оправданости за подношење предлога за експропријацију како бисмо на прави начин дошли до Решења о експропријацији и извршили укњижавање. Носилац активности биће Општинска управа, лице запослено на имовинско-правним пословима, као и Одељење за изградњу, урбанизам и ЛЕР.

Одговорна страна: Општинска управа, лице запослено на имовинско-правним пословима, Одељење за изградњу, урбанизам и ЛЕР
 Процењена вредност мере: 100.000,00 ЕУР
 Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство привреде, пољопривреде, страни донатори/фондови)
 Временски рок: до 2028.

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 6.2: Унапређено одрживо туристичко окружење

Опис приоритетног циља: Туристичку понуду Општине Рача сачињава велики број елемената, од чијег квалитета, разноврности и заступљености зависи развој туристичке делатности на одређеном простору. Основни фактори, који чине туристичку понуду, могу се груписати на следећи начин:

- Атрактивни фактори, који обухватају: природне (клима, флора и фауна, географски положај, рељеф, термоминерални извори и др.) и друштвене, односно изграђене ресурсе (културно-историјско наслеђе, као и антропогени ресурси у које спадају разне манифестације, фолклор, гастрономија и др.).
- Комуникативни или приступачни фактори, који обухватају: удаљеност дестинације, њену саобраћајну повезаност и саобраћајну инфраструктуру.
- Рецептивни фактори или услови за боравак, који обухватају: објекте за смештај и исхрану, као и остале погодности, које омогућавају туристима пријатан боравак у дестинацији (објекти за спорт, рекреацију, забаву, разоноду, туристичке агенције и др.).

Општина Рача не бележи дугу традицију у развоју туризма. Међутим, Рача поседује квалитетне потенцијале, који нису на адекватан начин валоризовани и искоришћени за развој туризма. Развој смештајне понуде општине Рача везује се за 1984. годину када је изграђен хотел „Шумадија“. Хотел је реновиран 2004. године и располаже са 29 соба (54 лежаја), ресторан-салом са капацитетом од 400 столица, банкет салом и терасом. Додатне туристичке садржаје не поседује. Објекат није категорисан и тренутно није у функцији за смештај туриста. Осим хотела „Шумадија“ Ловачки дом у Рачи пружа услуге смештаја, исхране и пића гостима. Располаже са 8 соба (18 лежаја). Објекат поседује ресторански простор са 80 места. Намењен је локалном становништву, посетиоцима и ловцима, за које нуди и кавезне капацитете за смештај ловачких паса. Објекат је у поступку категоризације и налази се у власништву Ловачког удружења „Градиште“ из Раче. Постојање само једног хотела, чији смештајни капацитети тренутно нису у функцији, не обезбеђују конкурентност у привлачењу домаћих и страних туриста. Непостојање разноврсних смештајних капацитета, недовољан број лежајева у постојећим објектима, као и неизвршена категоризација, представљају огромни недостатак и круцијални проблем који успорава будући развој туризма у општини Рача. Осим тога, постојећи смештајни објекти не поседују пратеће услуге и садржаје, као што су спортско-рекреативни садржаји, семинар сале, понуду за забаву и разоноду, односно активности за провођење слободног времена туриста.

На територији општине Рача кључни туристички производи су: ловни туризам, манифестациони туризам, културно-историјски туризам, спортско-рекреативни туризам, излетнички туризам, док потенцијал за будући развој туризма имамо у области: транзитног туризма, сеоског (руралног) туризма и бањског туризма. Тачни подаци о броју посетилаца по свакој појединачној манифестацији не постоје, нити постоји механизам помоћу кога је могуће тачно одредити њихов број. Најчешће организатори манифестација сами процењују број посетилаца. Према процени Туристичке организације општине Рача „Шумадијски сајам цвећа“ посети од 300 до 400 посетилаца, док забавну манифестацију „Првомајски уранак“ посети од 1.000 до 1.200 људи. Скоро све манифестације се

одржавају током летњег периода, осим традиционалног „Шумадијског сајма цвећа“ која се организује крајем маја месеца, са којим уједно почиње „сезона манифестација“ на територији општине Рача. Осим сајма цвећа, манифестација „Карађорђеви дани“ траје од краја јула до средине новембра. За даљи развој манифестационог туризма, неопходни су разноврсни угоститељски капацитети, као и пратећи туристички садржаји. Такође, неопходно је манифестације организовати и ван летње сезоне, што ће утицати на развој туризма током читаве године. У циљу развоја кључних туристичких производа општине Рача потребно је увести следеће програме: Функционисање смештајних капацитета; Институционална подршка развоју туризма; Развој маркетинга; Развој туристичке инфраструктуре; Обука кадрова и едукација локалног становништва за бављење туризмом. Приорите ће бити детаљно разрађен у оквиру Стратегије туризма општине Рача.

Индикатор	Почетна вредност	Циљана вредност
Број посета туриста	Нема званичне евиденције-2020	15.000-2028
Број смештајних капацитета	1-2020	5-2028
Број туристичких валоризација	0-2020	15-2028
Број брендираних производа	0-2020	15-2028
Број газдинстава која пружају услугу сеоског туризма	0-2020	50-2028

Мера 6.2.1. Унапређење туристичке понуде општине Рача

У циљу унапређења туристичке понуде општине Рача, општина ће уложити знатна средства за развој туристичке инфраструктуре, са посебним нагласком на изградњу смештајних капацитета. У наредном развојном периоду средства ће бити издвојена за уређење паркова, шеталишта, бициклистичких стаза, споменика културе, постављање туристичке сигнализације, ревитализацију минералних изворишта, археолошких локалитета, заштитних подручја, развој сеоског туризма, бањског туризма, излетничког туризма, развој спортско-рекреативних и културно-историјских манифестација. Осим унапређења туристичке инфраструктуре, успоставиће се званични систем евидентирања туристичких посета у складу са правилима платформе еТуриста и одредбама Закона о туризму („Службени Гласник РС“ бр. 17/2019). Посебна пажња усмериће се на развој активности које промовишу лик и дело Војводе Карађорђа, као и уређење Петрових двора у селу Вишевцу. Извршиће се попис и валоризација културно-историјских споменика на територији општине како би исти постали део туристичке понуде. Усмериће се средства за постојећи развој угоститељства у Рачи, као и подстицаји развоја сеоског туризма, органске производње и присутност кулинарских производа из Раче у менију рачанских угоститеља. Туристичка организација општине Рача потписаће споразум о сарадњи са Ловачким удружењем из Раче у циљу презентације потенцијала удружења, као и презентације нових смештајних капацитета. Носилац активности биће Туристичка организација општине Рача која ће меру детаљно разрадити у оквиру своје стратегије и годишњих планова.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 100.000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство туризма, привреде, Завод за заштиту споменика културе, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 6.2.2. Подстицај покретања нових и развоја постојећих локалних етно производа

У циљу постављања општине Рача на туристичкој мапи Србије као атрактивног места за посећивања, општина Рача ће преко Туристичке организације обезбедити подстицаје за покретање нових и развој постојећих етно производа. Посебна пажња биће усмерена на опредељивање средстава за брендирање производа са територије општине Рача и развој органске производње. Носилац активности биће Туристичка организација општине Рача која ће меру детаљно разрадити у оквиру своје стратегије и годишњих планова.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 50.000, 00 ЕУР на годишњем нивоу

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство туризма, пољоприврде, Туристичка организација Србије, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

Мера 6.2.3. Промоција туристичке понуде општине Рача

Промоција туристичке понуде обухватаће презентацију општине Рача како атрактивног туристичког места како у Републици Србији, тако и у иностранству. У оквиру промоције подржаће се манифестације које промовишу производе из Раче. Пружиће се подршка припреми туристичког водича и осталих промотивних материјала, као и учешћу на сајмовима домаћим и међународним, а посебна пажња усмериће се на сарадњу са Туристичком организацијом Републике Србије. Такође, промовисаће се културно-историјски садржаји и други туристички производи општине, за које ће се извршити валоризација. Носилац активности биће Туристичка организација општине Рача која ће меру детаљно разрадити у оквиру своје стратегије и годишњих планова.

Одговорна страна: Општина Рача

Процењена вредност мере: 35. 000,00 ЕУР

Извори финансирања за меру: интерни и екстерни (Министарство туризма, Министарство спољних послова, Туристичка организација Србије, страни донатори/фондови)

Временски рок: до 2028.

7. Оквир за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање Плана развоја општине Рача

За потребе спровођења Плана развоја, општина ће успоставити одговарајући институционални оквир, који подразумева и праћење спровођења, извештавање и вредновање постигнутих учинака.

Институционални оквир за спровођење и праћење спровођења имаће два нивоа структуре:

- Координационо тело, на челу са координатором и
- Носиоце мера, како је дефинисано Планом развоја

Координационо/управљачко тело управља процесом спровођења, прати напредак на основу достављених извештаја, одлучује о предлозима за решавање установљених проблема у спровођењу Плана, по предлогу доноси корективне мере у случају да је

остваривање мера или циљева угрожено, или предлаже евентуалне ревизије Плана и установљивање нових циљева и мера.

Састав Координационог тела чиниће доносиоци одлука унутар Општине (високи функционери општине и руководиоци носилаца мера) који ће обезбедити управљачку подршку за спровођење Плана и ефикасно решавати проблеме, а посебно оне које се односе на сарадњу различитих институција/јединица/носилаца мера и активности. У том смислу улогу Координационог тела имаће Општинско веће у проширеном саставу. Појединици у оквиру Координационог тела добиће задужења и одговорности за имплементацију и праћење појединачних праваца развоја и тако давати подршку локалној администрацији која ће конкретно бити одговорна за спровођење на нивоу циљева и мера. Они ће посебно имати важну улогу у подршци појединим носиоцима мера када је у питању процес буџетирања а поготово аплицирању за екстерне изворе финансирања од чијег прибављања спровођење многих од њаважнијих мера зависи.

Одељење за изградњу, урбанизам и локални економски развој ће, као Координатор, бити задужен да одржава константну комуникацију са јединицама/организацијама које су носиоци мера и активности, да од њих прибавља извештаје и информације о спровођењу мера и активности, дискутује о оствареним резултатима и идентификованим проблемима, израђује препоруке за решавање установљених проблема у спровођењу мера, проверава да ли су средњорочни планови институција усаглашени са мерама и циљевима у Плану развоја, извештава Координационо тело о напретку, припрема материјале и обавља административно-техничке послове за Координационо тело.

Носиоце мера и активности чине организациони делови управе и други актери под чију надлежност потпадају активности у вези са мерама дефинисаним у Плану развоја, службе општине, јавно комунална предузећа, **Регионална развојна агенција**, установе и/или организације чији је оснивач општина. Носиоци мера и активности имају одговорност да у своје планове рада (и финансијске планове) уврсте утврђене мере и активности за чије спровођење су одговорни, да их спроводе, извештавају Координационо тело о резултатима спровођења тих мера и активности, утврде евентуалне проблеме у спровођењу мера и предложе опције за решавање тих проблема.

7.1. Спровођење плана развоја општине Рача

План развоја реализоваће се кроз процес планирања, израде, доношења и спровођења докумената јавних политика, осталих планских докумената, и то: средњорочних планова и финансијских планова локалне самоуправе и прописа који се доносе у складу са законом и статутом јединице локалне самоуправе.

Првенствено План развоја општине Рача биће операционализован кроз израду и доношење средњорочног плана општине. Приликом израде средњорочних планова, општина ће се руководити правилима прописаним Законом о планском систему и Уредбом о методологији за израду средњорочних планова и обрасцима садржаним у овој уредби.

7.2. Праћење спровођења Плана развоја општине Рача

Праћењем спровођења Плана развоја биће утврђено:

- Да ли се мере и приоритетни циљеви остварују по плану и ефикасно;
- Који ризици се јављају или очекују у остварењу учинака Плана развоја;
- Које одлуке треба донети у случају одступања од планираног, као и

- Да ли су планирани и остварени учинци и даље релевантни за остваривање визије.

Праћење реализације мера дефинисаних Планом развоја је систем прикупљање и обраде података у вези са реализацијом мера. Сврха прикупљања и обраде података је упоређивање постигнутих резултата у оквиру сваке од мера, у односу на планиране. Праћење ће се вршити континуирано, а за то ће се користити дефинисани обрасци и базе података које је потребно ажурирати у складу са доступним подацима званичне статистике. Поред секундарних података из званичне статистике, прикупљаће се и примарни подаци, а одговорност за наведену активност имају руководиоци одељења, у складу са надлежностима за конкретне податке. Посебно ће се водити рачуна о јасном дефинисању улога и одговорности у делу прикупљања података, где ће овај посао бити дефинисан као системска активност, а не као једнократни задатак.

7.3. Вредновање постигнутих учинака Плана развоја општине Рача

Вредновање учиника Плана развоја спроводиће се периодично, на начин да се прикупљени подаци и информације добијени током спровођења плана, анализирају и упоређују. Вредновање се спроводи ради:

1. Оцене релевантности, ефикасности, ефективности и одрживости мера садржаних у плану развоја,
2. Утврђивања степена промене који је настао спровођењем мера из Плана и степена достизања приоритетних циљева, а све у циљу преиспитивања и унапређења Плана развоја, односно утврђивања потребе за његовом ревизијом и бољим планирањем. Ова врста анализе представља заправо накнадну (ex-post) анализу ефеката Плана развоја.

Податке и информације за потребе вредновања достављаће органи и организације одговорни за спровођење мера из Плана развоја, Одељењу за изградњу, урбанизам и локални економски развој, као Координатору спровођења, праћења и вредновања учинака Плана развоја. Такође, користиће се у анализама и други подаци и информације, прибављени из осталих извора, који могу бити од користи за бољу процену учинака Плана.

7.4. Извештавање о спровођењу и постигнутим учинцима Плана развоја општине Рача

У складу са Законом о планском систему, Општина има обавезу израде следећих извештаја у вези са Планом развоја:

- Извештај о спровођењу средњорочног плана који је истовремено и извештај о спровођењу Плана развоја ЈЛС – на годишњем нивоу. Овај извештај представља реални приказ спровођења плана развоја у претходној календарској години.
- Извештај о постигнутим учинцима Плана развоја – на трогодишњем нивоу. Овај извештај представља са друге стране реални приказ учинака плана, који су постигнути током спровођења предвиђених мера у трогодишњем периоду који је протекао.

За прикупљање информација о реализацији плана на годишњем нивоу и припрему нацрта годишњег извештаја о спровођењу плана биће задужено Одељење за изградњу, урбанизам и локални економски развој. Нацрт годишњег извештаја о спровођењу упућује се упућује Општинском већу на усвајање.

Истеком сваке треће календарске године од доношења, Општинско веће биће одговорно да утврди предлог извештаја о учинцима спровођења Плана развоја општине Рача, који затим подноси на усвајање Скупштини општине, најкасније у року од шест месеци од истека тог рока.

Извештаји о спровођењу Плана развоја и извештаји о учинцима Плана биће објављивани на званичном интернет сајту Општине, најкасније 15 дана од дана усвајања.

Од момента, када, у складу са Законом буде успостављен Јединствени информациони систем за планирање, праћење спровођења, координацију јавних политика и извештавање (ЈИС), општина Рача ће бити у обавези да наведене извештаје уноси у овај систем.

7.5. Ревизија плана развоја

Уколико се након усвајања извештаја о учинцима утврди потреба за ревизијом плана, истој ће се приступити у складу са процедурама које прописује Закон о планском систему. Према Закону, Општинско веће иницира ревизију постојећег Плана развоја, уз детаљно образложење разлога за ревизију. Одлуку којом се покреће ревизија постојећег Плана, доноси Скупштина општине, а ток поступка за ревизију реализује се по процедури која је прописана и за усвајање Плана развоја општине Рача.